

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 197.

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ.

—*—*—*—

Τὴν 4 Μαΐου ἐτελέσθη ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ, παρόντος τοῦ Μ. Βασιλέως καὶ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, ἡ ἐνιαύσιος πανήγυρις καθ' ἣν γίνεται ἡ ἐκθεσις τῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ καταστήματος τούτου διδασκομένων καὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ βραβεύονται οἱ εὐδοκίμησαντες. Ἀρέγνω δὲ ὁ Διευθυντῆς Α. Κωνσταντῆδου τὴν παρατιθεμένην ἔκθεσιν εἰς ἣς μαθάνομεν τὰ τοῦ καταστήματος καὶ τὰ τοῦ Κοιτοσταυλείου διαγωνισμοῦ ἐντὸς τοῦ τελευταίου ἔτους. Καὶ ταῦτα μὲν καλὰ καὶ ἀξιέπαινα· λυπούμεθα ὅμως βλέποντες ὅτι οἱ ἐξ ἡμῶν εὐποροὶ οὐδόλως ἐπισχέουσι τοὺς καλλιτέχνας διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν ἔργων αὐτῶν. Τοῦτο δὲ δεικνύει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἑλλείψιν ἀληθοῦς ἐκτιμήσεως τῶν ἔργων τῆς ἐγχωρίου τέχνης· διότι εἶναι προτιμότερον ἀποκτιῶντες ἐκ τούτων τὰ διδάσκωμεν, ὡς διὰ ζωσῆς ἱστορίας, εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν, ἐκ ποίας ἀφστηρίας ὠρμήθη ἡ ἀναγέννησις τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι καὶ πῶς καὶ κατὰ πόσον προώδενσε, παρὰ τὰ δαπανώμεθα εἰς ἀγορὰν εὐτελῶν, παλλάκις δὲ καὶ ἀκόμψων ξενικῶν ὠραισμάτων διὰ τὰς τραπέζας καὶ τὰς ἐστίας ἡμῶν.

—0—

Μεγαλειότατε,

Μετὰ τὴν πρὸ τριῶν μηνῶν λαμπρῶς τελεσθεῖσαν ἑορτὴν, τὴν ἀναμνήσασαν πρὸς ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τὴν ἐθνοσωτήριον ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἐλευσεώς Σου, Βασιλεῦ, ἰδρύθη ἐν Ἑλλάδι ἡ εὐνομία καὶ ἡ τάξις, καὶ ἐτέθη ἐπ' αὐτῶν ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ μέλλοντος μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἔπεται σήμερον ἡ ἡμετέρα τῶν τεχνῶν πανήγυρις, ἀριθμοῦσα τὸ δωδέκατον ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, διὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἐνταῦθα μικρῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἅτινα παρίστανται ὡς ἐναργῆ δείγματα τῆς τρανῶς διακηρυχθείσης προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ζηλωτῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐγκατασταθείσης διὰ τῆς τοῦ Βασιλικῆς Σου θρόνου καθιδρύσεως. Ἡ καλλιέργεια, Βασιλεῦ, τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, καὶ ἐν γένει τῆς καλλιτεχνίας, ὀρίζει τὴν διανοητικὴν τῶν ἐθνῶν πρόοδον· αἱ δὲ ἐκθέσεις τῶν ἔργων εἶναι τὴν σήμερον ἡ μόνη ἀληθῆς λυδία λίθος τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἐθνῶν· καὶ, καθὼς μικρὰ τις ἐπὶ τῆς λίθου ταύτης προστριβὴ ὀρίζει τὴν ποιότητα καὶ ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ, οὕτω καὶ μικρὰ καλλιτεχνικῆ τῶν ἐγχωρίων τεχνουργημάτων ἔκθεσις ὀρίζει καὶ καταδεικνύει τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, εἰς ἧ οἱ ἐργάται ἐκείνων ἀνήκουσι, καὶ τὴν προστασίαν δὲ καὶ ἐπιστασίαν μαρτυρεῖ, ἧς οἱ τεχνῖται τυγχάνουσι παρὰ τοῦ ἔθνους αὐτῶν· ἐπι δὲ καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἀποδεικνύει πρόνοιαν, τὴν ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων καταβαλλομένην πρὸς ἐμφύ-

χωσιν τῆς ἐγγχώριου τέχνης ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας καὶ ὑπολήψεως.

Ἡ φιλομάθεια ἦτο πάντοτε ὁ ἰδιόζων καὶ κύριος χαρακτήρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον, καὶ ἐν σκληρᾷ δουλείᾳ διάγον, οὐδέποτε ἐγκατέλιπε τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων· ὅθεν καὶ σχολεῖα περιβλεπτα ὑπῆρξαν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὡς τὸ τῆς Σμύρνης, τῆς Χίου, τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Κυδωνίων κ. λ. π. καὶ ἄνδρες ἐπὶ παιδείᾳ διαπρέποντες καὶ ἀρετῇ οὐκ ὀλίγοι ἀνεφάνησαν, ὡς οἱ Θεοτόκαι, οἱ Εὐγένιοι, οἱ Κοραεῖς, καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν σοφῶν. Ἀλλὰ σχολεῖον καλλιτεχνίας οὐδέποτε εἶχε τὸ ἔθνος ὑπὸ τὴν δουλείαν ἀνάλογον τοῦ τῶν γραμμάτων, οὐδὲ τεχνιτῶν, ἐφαμιλλίων τῶν διδασκάλων αὐτῶν, ἠξιώθη ἡ δὲ ἐν Ἀθῶνι κατὰ παράδοσιν διατηρηθεῖσα τέχνη τῆς ζωγραφικῆς καὶ μικρογλυφικῆς στερεοτύπως καὶ βιοτεχνικῶς πῶς ἀκουμένη ὑπὸ τῶν μοναχῶν, ἐπὶ ἀπλῶν παραδόσεων, ἀνευ γνώσεως θεωρίας τινὸς τῶν ἀρχαίων καὶ σπουδῆς τῆς φύσεως, καὶ ἀνευ τῆς συνεργείας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, δὲν δύναται δικαίως νὰ ἐπικληθῆ σχολεῖον καλλιτεχνίας, οὐδὲ οἱ τότε τεχνίται δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἀνω βῆθόντας λογίους. Τὸ ἡμέτερον τοῦτο σχολεῖον πρῶτον ἀνεφάνη μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου, καὶ ὄλως Σὸν, Μεγαλειότατε, ἐγκαθίδρυμα δικαίως λογίζεται, εἰς τὸ ἐπιδαψιλεύων πᾶσαν δυνατὴν συνδρομὴν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ, καὶ κατ' ἔτος προσερχόμενος ἵνα ἰδίως ὁμμάσι βεβαιωθῆς περὶ τῆς γινομένης ἐν αὐτῷ προόδου, καὶ τὰς χρεῖας αὐτοῦ ἀναζητῶν καὶ ἀνερευνῶν, δεῖγμα προφανέστατον παρέχεις τῆς ὑπὲρ τοῦ σχολείου τούτου βασιλικῆς Σου προνοίας. Ὅθεν καὶ προθύμως σήμερον ἐκφράζουσι δι' ἐμοῦ ἅπαντες οἱ φιλότεχνοι καὶ φιλόμουσοι πῆν βαθεῖαν αὐτῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ὄντως ταύτην πατρικὴν Σου πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς ἐγγχώριου ἡμῶν καλλιτεχνίας, ἀναπτυσομένης καὶ διαχεομένης ἐκ τοῦ σχολείου τούτου τῶν τεχνῶν.

Ἐρχόμενος δὲ νῦν ἵνα δώσω λόγον τῶν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος γενομένων ἐν τῷ ἡμετέρῳ σχολεῖῳ, λέγω πρῶτον ὅτι τὰ ἐπὶ μισθῷ παραδιδόμενα μαθήματα, πλὴν μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων, παρεδόθησαν τακτικῶς καὶ ἐπιμαλῶς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ πίνακος, τοῦ ὑποβαλλομένου κατ' ἔτος εἰς τὸ Σ. Ἰπουργεῖον, καὶ μαρτυροῦντος τὸν ζῆλον ἐκάστου τῶν διδασκόντων. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ μαθητολόγιον ἀναβαίνει εἰς 470, ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας προσερχομένων τῶν μαθητῶν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο (1)

(1) ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ἐκ τοῦ μαθητολογίου τοῦ σχολείου τοῦ 1857.
Ἀγιογράφοι καὶ ζωγράφοι 18
Ἀμαξοποιοὶ 3
Ἀρχιτέκτονες 6
Βιβλιοδέται 1
Βιβλιοπῶλαι 1
Γλύπται καὶ λιθοῦχοι 1
Ἐμποροὶ 7
40

Καίτοι δὲ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν δὲν ἀφιερῶνται ἰδίως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς τέχνης, ἀλλὰ μόνον μαθήματα τινὰ ταύτης ἀκολουθοῦσιν, ὡς ἀρμόζει εἰς ἄνδρα ἐλεύθερον καὶ πεπαιδευμένον κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα (2), οὐδὲν ἦττον ἡ ἐγγχώριος τέχνη μεγάλως κραταιοῦται, καὶ διὰ τῆς τούτων συνδρομῆς μέγα λαμβάνει τὸ ὄφελος, διαδιδόμενου τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἐξ αὐτῶν δὲ οἱ ἰκανώτεροι κατήλθον εἰς τὸ στάδιον τῶν διαγωνισμῶν, περὶ τῶν ὁποίων, ὡς περὶ τῆς κυριωτέρας ὑποθέσεως τῆς σημερινῆς πανηγύρεως, ἐκθέτω ἐν συντόμῳ τὰ ἐξῆς. Διεξήχθησαν οἱ διαγωνισμοὶ κατὰ τὰ εἰθισμένα καὶ τὸν παρ' ἡμῖν παραδεδομένον κανονισμόν, καὶ τὰ ἔργα τῶν διαγωνισθέντων, πρὸς ἀποφυγὴν μεροληψίας, ἐκρίθησαν ὑπὸ ξένων τεχνιτῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εὐγνωμότως δημοσιεύω εἰς τὸ κοινὸν ἕνεκα τῶν ὑπ' αὐτῶν καταβληθέντων κόπων κατὰ τὴν ἐπίπονον ταύτην κρίσιν.

Ἐκ τῶν προσκληθέντων ξένων καλλιτεχνῶν παρευρέθησαν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ οἱ Κύριοι Α. Προῦστος (A. Proust), Ε. Βίλλερσος (E. Willers), Σ. Ὁφμάνος (S. Hoffman), Π. Ρόττας (P. Rotta), Α. Λαυρέντιος (A. Laurent), Χ. Σίγελος (Ch. Sigel), μετ' αὐτῶν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι Φ. Μαργαρίτης, Φίλιππος Ἰωάννου, καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας, καὶ Θ. Κυριακὸς ὡς ἐπίτροπος τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν.

Εἰς δὲ τὴν τῶν ἐτησίων διαγωνισμῶν οἱ Κύριοι Βουλγαγγέρος (Boulanger), Π. Ρόττας (P. Rotta), καὶ ὁ Κ. Σ. Σπηλιωτάκης τμηματάρχης παρὰ τῷ

Μεταφορὰ	40
Λιπτούργοι	9
Κτίσται	2
Ὀπλοποιοὶ	2
Ῥάπται	1
Τέκτονες	13
Τοιχογράφοι	3
Τοιχοχρῆσται ἢ Κομισταὶ	3
Σιδεργουργοὶ	4
Τυπογράφοι	4
Τορματῆαι	4
Ἰπάλκῃλοι	9
Ἰποδηματοποιοὶ	2
Ἰπασξιοματικοὶ	14
Χρυσοχοοὶ	4
Χρωματοπλάσται	4
	448

Φιτιπταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, γυμνασίου καὶ λοιπῶν καταστημάτων 352
Ὀλιγὸν ποσὸν τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ μαθητολόγιον 470

(2) Πλάτ. Ἐραστ. 135. Β. « Ὁ δὲ, μὴ οὕτως μοι εἶρη ὀπολάθης, ὡς Σόκρατες, ὡς λέγοντος, εἶτι δὲ ἐκάστην τῶν τεχνῶν τὴν φιλοσοφοῦντα ἐκίστασθαι ἀκριβῶς, ὥσπερ αὐτὸν τὸν τεχνίτην ἔχοντα, ἀλλ' ὡς εἶδος ἄνδρα ἐλεύθερον τε καὶ πεπαιδευμένον ἐπακολουθεῖν τε τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ὁῖον τε εἶναι διαφερόντως τῶν παρόντων καὶ αὐτὸν ἐμβυβαλεῖσθαι γνώμην, ὥστε δοκεῖν χαριστάτου εἶναι καὶ σφωτάτου τῶν αἰετῶν παρόντων ἐν τοῖς λεγομένοις καὶ πραττομένοις περὶ τὰς τέχνας. »

ὑπουργεῖῳ τῶν ἐσωτερικῶν ὡς ἐπίτροπος τούτου. Τὸ δὲ πρόγραμμα τῶν διαγωνισμῶν ὑπῆρξε τὸ ἐπόμενον·

ΘΕΜΑΤΑ.

Διὰ μὲν τὸν Κοντοσταυλείου διαγωνισμῶν·

Τῆς Ζωγραφικῆς·

Ἡ ἐλεημοσύνη εἰς τρία πρόσωπα εἰκονιζομένη, εἰς γραίαν ἀόμματον μετὰ παιδίου, καὶ νέον μαθητὴν, δίδοντα αὐτῇ ἐλεημοσύνην εἰς ἄρτον ἢ εἰς ἀργύριον.

Τῆς Γλυπτικῆς·

Ὁ Δαβὶδ κρατῶν σφενδόνην, καὶ ἐτοιμαζόμενος πρὸς μάχην κατὰ τοῦ Γολιάθ.

Διὰ δὲ τὰς ἐνιζουσίους ὑποτροφίας·

Τῆς Ἀγαλματογραφίας.

1 Ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, εἰς τὸ τοῦ ἀγάλματος μέγεθος (διὰ τὴν ἀνωτέραν Γ' τάξιν).

2 Ἀνάγλυρον ἐκ τῶν τοῦ Παρθενῶνος, ὁ Ἰπποκένταυρος μετὰ νόμφης (διὰ τὴν Β' τάξιν).

3 Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ ἐξ Ἀνδρου (διὰ τὴν Α' τάξιν).

Τῆς Στοιχειώδους Γραφικῆς.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Λαοκόοντος, ἀπὸ χαλκογραφίας τοῦ Μοργένου.

Τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς κοσμηματογραφίας.

1 Ἰωνικὸν κιονόκρανον ἐκ τῶν τοῦ Ἐρεχθείου, ἀπὸ γυψίνου ἐκμυγείου (διὰ τὴν Β' τάξιν).

2 Κόσμημα Ἑλληνικὸν ἀπὸ χαλκογραφίας (διὰ τὴν Α' τάξιν).

Τῆς Πλαστικῆς.

1 Ἡ κεφαλὴ τοῦ λέοντος ἐκ τοῦ γείσου τοῦ Παρθενῶνος (διὰ τὴν Α' τάξιν).

Τῆς Ξυλογραφίας.

1 Λέων ἐκ τῶν τοῦ Κανόβα, ἀπὸ γυψίνου ἐκμυγείου.

2 Ἡ Γαλλία βραβεύουσα τὰς τέχνας, ἀπὸ ξυλογραφήματος.

3 Ἡ εἰκὼν τοῦ φιλοτέχνου Λουδοβίκου, τοῦ πρώτου Βασιλέως τῆς Βαυαρίας, ὁμοίως.

Τῆς Χαλκογραφίας.

Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, ἀπὸ χαλκογραφήματος.

Τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Προοπτικῆς

ἢ Σκηνογραφίας.

Ἡ σκηνογραφία τοῦ μνημείου τοῦ αἰοδίδμου Μ. Τσοτίζα, ἐκ τοῦ προπλάσματος τῶν ἀδελφῶν Φυταλῶν, προπλασθέντος ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ διευθυντοῦ Α. Καυτανζόγλου.

Τῆς Καλλιγραφίας.

- 1 Ἡ κυριακὴ προσευχὴ, κατ' ἰδίαν ἐκάστου σύνθεσιν.
- 2 Καλλιγράφημα Ἑλληνικὸν καὶ Γερμανικὸν ἀπὸ καλλιγραφήματος.

Ἐκ τῶν κατελθόντων δὲ εἰς τὸ στάδιον τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ ἑπτὰ κατὰ πρῶτον ἐνεγράφησαν· πέντε, εἰς τὸν τῆς ζωγραφικῆς, καὶ δύο εἰς τὸν τῆς γλυπτικῆς· ἀλλ' ἐκ τῶν πέντε ζωγράφων, τῶν ἐκτελεσάντων τὸ πρῶτον δοκίμιον, ἀπεχώρησαν τοῦ ἀγῶνος δύο, καὶ οὕτω τρεῖς ἔμειναν οἱ ἀληθεῖς ἀθληταί, ἐξ ὧν ὁ εἰς, καίτοι διήλθεν ὄλον τὸν ἀγῶνα, πέντε ὄλους μῆνας ἐργασθεῖς, κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως τῶν ἔργων πρὸς κρίσιν, ἰδὼν τὸ ἔργον τοῦ ἀνταγωνιστοῦ, ἀπέσυρε τὸ ἔκτυπόν, εἶτε ἐκ μετριοπροσύνης, εἶτε ἐξ ἀλόγου δειλίας, μὴ ὠφελῆθεις ἐκ τῶν παρατηρήσεων τῶν κριτῶν. καὶ τῆς βεβαίως τοῦλάχιστον τοῖς ἐπιλαχοῦσι διδομένης συνδρομῆς στέρηθεις.

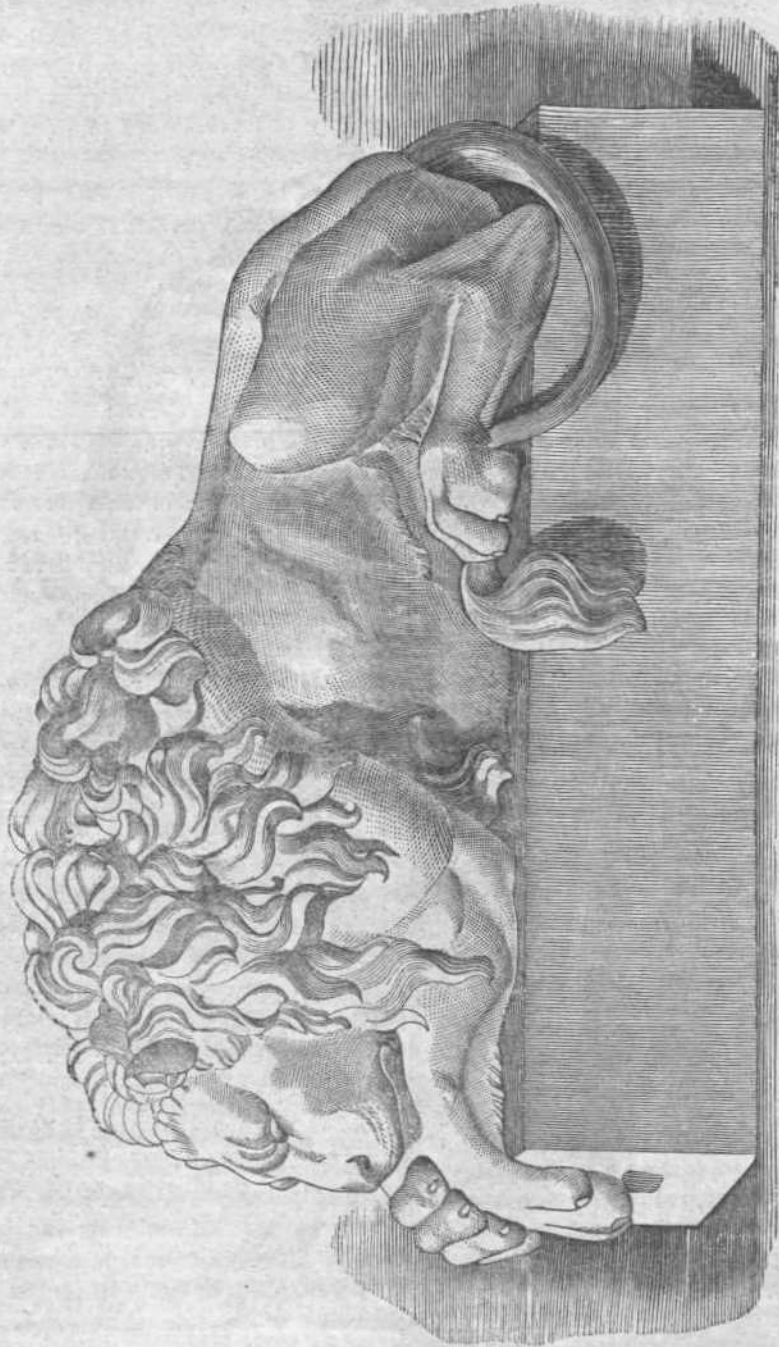
Τὸ χιλιόδραχμον λοιπὸν βραβεῖον, τὸ γενναίως προσφερόμενον παρὰ τοῦ κυρίου Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου, διὰ μὲν τὴν ζωγραφικὴν ἔλαβεν ὁ Νικηφόρος Λύτρας ἐκ Τήνου· διότι τοῦτο τὸ ἔργον ἀξιόβραβεύσεως ἐκρίθη, ἐπαινεθὲν διὰ τὴν ἀφέλειαν καὶ ἀπλότητα τῆς συνθέσεως, τὴν ἐπιτυχεῖν ἐφαρμογὴν τῆς ἐγγχώριου ζωγραφικωτάτης στολῆς, τὸν ἀληθῆ καὶ φυσικὸν χρωματισμόν, καὶ τὴν εὐφυῆ ἐκλογὴν τῆς σκηνογραφίας, ὑποτιθεμένης τῆς πράξεως ὡς γινομένης πρὸ τοῦ νάρθηκος βυζαντινῆς τινος μικρᾶς ἐκκλησίας· ὅπερ ἐτι ζωηρότερον ἐκφράζει τὸ ἠθικὸν τῆς ὄλης χριστιανικῆς ταύτης ὑποθέσεως. Προσέθηκε δὲ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ τινὰς μικρὰς παρατηρήσεις πρὸς τὸν τεχνίτην, αἵτινες κυρίως περιουρίζονται εἰς τὴν φωτιστάσιν, ὡς τοῦ φωτὸς διαχθέντος πανταχοῦ σχεδὸν ἰσοβάθμως, καὶ μὴ περιορισθέντος ἰδίως εἰς τὰ κύρια ἀντικείμενα. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Νικηφόρου Λύτρα ἀντιπαράβαλοῦσα ἡ ἐπιτροπὴ καὶ πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρουσιασθέν, ὅτε ἦτο ἐπιλαχὼν, ἐξέφρασεν ἰδίως τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς διὰ τὴν προφανῆ πρόοδον τοῦ νέου τεχνίτου καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ παρεχομένης μεγάλας ἐλπίδας περὶ τῆς εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἐπιτυχίας.

Ἐκ δὲ τῶν δύο ἀθλητῶν τῆς γλυπτικῆς, τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁ ἕτερος ἀπεχώρησεν, ὡς ἀσκολούμενος εἰς ἰδιωτικὰ κατεπείγοντα ἔργα, καὶ μάλιστα ὡς ἀναλαβὼν ἐτι λαμπρότερον ἀγῶνα τὸν περὶ τοῦ Βελιγχατωνεῖου μνημείου, κατὰ τὸ ὅποιον, εἰ καὶ δὲν ἔτυχε κλάδου δάφνης, ἀλλ' ὅμως ἐκρίθη ἀξίως ἵνα συμπεριληφθῆ μετὰ τῶν διαστῆμων ἀγωνιστῶν. Ὅθεν εἰς μόνος ἐξετέλεσε τὸ θέμα, ἐκπληρώσας ἀπάσας τὰς ὑπὸ τοῦ διαγωνισμοῦ διατάξεις. Κρίνασα λοιπὸν ἡ ἐπιτροπὴ ἀσχετῶς καὶ ἀπολύτως τὸ ὑποβληθὲν αὐτῇ ἄγαλμα, παριστῶν τὸν Δαβὶδ σκοπεύοντα τὸν Γολιάθ καὶ ἐτοιμαζόμενον ἵνα ἐκσφενδονίσῃ τὸν θανατηφόρον λίθον κατ' αὐτοῦ. καὶ εὐρούσα αὐτὸ βραβευτέον διὰ τὴν ἐπιτυχεῖν κίνησιν, τὴν ζωηρὰν καὶ ὄλως φυσικὴν ἔκφρασιν, ἐκήρυξε τὸν

Γεώργιον Φυτάλην ἐκ Τήνου ἄξιον τοῦ χιλιοδράχμου στεφάνου. Αἱ δὲ μικραὶ παρατηρήσεις αἱ γενόμεναι ὑπ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐκ πηλοῦ προπλάσματος, διορθωθεῖσαι κατὰ τὴν εἰς γύψον χύσιν, ἀπετέλεσαν τὸ ἔργον ἄξιον πολλοῦ λόγου· ὅπερ ἂν κατεσκευάζετο εἰς μῆνυρον, εἰ ἀξιολογώτερον ἦθελεν

πάντα εἰς τὸ Σ. ὑπουργεῖον, ἐκπληροῖ καὶ πάλιν σήμερον δημοσίᾳ τὴν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς δοθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν τῆς συστάσεως τοῦ φιλοπόνου νέου Σπυρίδωνος Χατσογιαννοπούλου, τοῦ πέρυσιν ἀξιώθηντος τοῦ χιλιοδράχμου Κοντοσταυλείου βραβείου. Καὶ τοῦ μὲν Κοντοσταυλείου μεγάλου διαγωνισμοῦ

Λεὼν ἐκ τῶν τοῦ Καρόλα. Βραβείον τῆς ἀνωτέρας τάξεως.

ἀποδοῖ. Ἡ δὲ ἐπιτροπὴ μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς κρίσεως ἐξωδίκως ἰδοῦσα καὶ τὸ ἀποσπῆν ἔργον τῆς ζωγραφικῆς, συνέστησεν αὐτὸ εἰς τὴν διεύθυνσιν, κρίναςα τὸν τεχνίτην ἄξιον ἐμψυχώσεως καὶ συνδρομῆς, ὡς μετὰ πολλοῦ πόνου αὐτὸ ἐπεξεργασθέντα· ὅθεν καὶ ἡ Διεύθυνσις, καὶ τοὶ ἐγνωστοποίησε τὰ

τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τοιοῦτον, κατὰ δὲ τοὺς ἐπιπέδους διαγωνισμοὺς οἱ ἐξῆς ἐκρίθησαν ἄξιοι ἵνα λάβωσι τὸν τῆς ἐπιμελείας στέφανον καὶ τὴν μηνιαίαν μικρὰν χρηματικὴν χορηγίαν.
Ἐν μὲν τῇ τάξει τῆς ζωγραφικῆς, Ὁ Διονύσιος Νικολάου ἐκ Καλαμῶν, ὡς ὁ ἐπιπ.

Γαλλία βραβεύουσα τὰς τέχνας. Βραβείον τῆς Β'. τάξεως.

χίων εἰς τὸν Κοντοσταυλείου διαγωνισμὸν, κατὰ μῆνα, δραχμ. 30

Ἐν δὲ τῇ Ἀγαματογραφίᾳ, Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τρίτην τάξιν,

Πρώτον, ο Δημήτριος Μέγλης εξ Αστρους. 20
Δεύτερον, ο Αριστείδης Ροβέρτος εξ Ελβετίας. 18

Κατά δε την δευτέραν,

Πρώτον, ο Νικόλαος Αλβέρτος εκ Τήνου. 17
Δεύτερον, ο Σπυρίδων Γούζουλας εξ Ηπείρου. 15

Κατά δε την κατωτέραν πρώτην τάξιν,

Πρώτον, ο Νικόλαος Γύζης εκ Τήνου. 14
Δεύτερον, ο Αριστείδης Διπλάρης εξ Αθηνών 12

Εν δε τη στοιχειώδει γραφικῇ,

Πρώτον, ο Βασίλειος Αντωνίου εξ Αθηνών. 12
Δεύτερον, ο Γεώργιος Χρυσούδης εκ Βόλου. 10

Εν δε τη Αρχιτεκτονικῇ Κοσμηματογραφίᾳ,

Κατά μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν,

Πρώτον, ο Γρηγόριος Αθανασίου εξ Ηπείρου. 20
Δεύτερον, ο Δημήτριος Σκάγιαννης εξ Αθηνών. 15

Κατά δε τὴν κατωτέραν τάξιν,

Πρώτον, ο Δημήτριος Ζίζηλας εξ Υδρας. 12
Δεύτερον, ο Αεωνίδ. Γεωργίου εξ Αμαλιοπόλεως 10

Εν δε τη Αρχιτεκτονικῇ Προοπτικῇ,

Πρώτον ο Παναγιώτης Δημητρίου εξ Ηπείρου 25
Δεύτερον, ο Θεόδωρος Βουσκοδάκης εξ Ανδρου 16

Εν δε τη Πλαστικῇ

Πρώτον, ο Κωνσταντίνος Μαρμαρινός εκ Τήνου. 14
Δεύτερον, ο Γεώργιος Απέργης εκ Τήνου. 10

Εν δε τη Ξυλογραφίᾳ,

Κατά μὲν τὴν ἀνωτέραν τρίτην τάξιν,

Ο Αριστείδης Ροβέρτος εξ Ελβετίας. 22

Κατά δε τὴν δευτέραν,

Πρώτον, ο Σπυρίδων Γούζουλας εξ Ηπείρου. 18
Δεύτερον ο Σπυρ. Λαμπράκης εξ Αθηνών (1). 16

Κατά δε τὴν πρώτην,

Πρώτον ο Παναγιώτης Παρρασκευᾶς, εξ Αθηνών. 14
Δεύτερον, ο Γεώργιος Ίωαννίδης, εκ Βάρνης. 12

Κατά δε τὴν πᾶν ἀρχαρίων τάξιν ἀνευ χρηματικῆς συνδρομῆς,

Πρώτον, ο Νικόλαος Βορονόβαλης εκ Σμύρνης.
Δεύτερον, ο Παναγιώτης Διονυσίου εκ Ζακύνθου.

Εν δε τη Χαλκογραφίᾳ,

Πρώτον, ο Νικόλαος Γύζης εκ Τήνου. 16
Δεύτερον, ο Ίωάννης Πλατὺς εκ Τήνου. 14

Εν δε τη Καλλιγραφίᾳ,

Κατά μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν,

Ο Αντωνίου Βαρβερῆς εκ Ψαρῶν. 12

Κατά δε τὴν κατωτέραν,

Ο Θεόδωρος Βουσκοδάκης εξ Ανδρου. 8

Καὶ ἐκτίθενται λοιπὸν σήμερον εἰς δημοσίαν θέαν πάντα τὰ ἔργα ταῦτα τῶν διαγωνισθέντων, ἔτι

(1) Ἐλαβε μὲν τῆς ἐπιμελείας τὸ δῶρον, ἀλλ' ὁ μισόκαλος θάνατος ἀνῆρπασεν αὐτὸν πρόωρος ἀπὸ τοῦ συλλόγου τῶν ἡμετέρων μαθητῶν, στερήσας οὕτω τὴν μὲν σχολὴν ἐπιμελοῦς, εὐτάκτου καὶ εὐπειθοῦς μαθητῶν, τὴν δὲ πολυμελῆ αὐτοῦ οἰκογένειαν τῆς μόνῃς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ παραμυθίας.

δὲ καὶ ἄλλα φιλοπονηθέντα ὑπὸ τε τῶν διδασκάλων τοῦ σχολείου καὶ διαφόρων ἄλλων τεχνιτῶν (2)

- (1) Καὶ ἐκ μὲν τῶν τοῦ σχολείου ἐξέθηκαν
1 Ὁ Δεσφύτης Α. Κουσανζόγλου, Μαυροελειὸν τοῦ Βελιγκτῶνος εἰς πέντε πίνακας ὑδρογραφικῶν καὶ ἐπιτὰ χαλκογραφίας τοῦ σχεδίου τοῦ ἐν Μεδιολαίνῳ βραβεύσαντος Πανεπιστημίου αὐτοῦ
2 Ὁ Διδάσκαλος Ἀγαθάγγελος, διάφορα μικρογλυπικὰ ἔργα.
3 Ὁ Διδάσκαλος Φ. Μαργαρίτης, φωτογραφικὰς εἰκόνας ἀναγλύφων ἐκ τῶν τοῦ Παρθενῶνος καὶ προσωπογραφίας.
4 Ὁ Α. Σκόπας ζωγράφος, τὴν προσωπογραφίαν τοῦ ὑποστράτηγου Μαιμούρη, καὶ τὴν τοῦ Κ. Π. Βανζιέλου, τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγ. Πέτρου καὶ τὴν τοῦ Ἀρχαγγ. Μιχαήλ, ἔτι δὲ καὶ δέκα διαφόρους κεφαλὰς, ἀντιγραφείσας ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ εὐρισκομένων πρωτοτύπων.
5 Ὁ Δημήτριος Κόστος, ὁ ἐν Παρισίῳ γλύπτης, ἐπιμεθε πέντε φωτογραφίας παριστάσας τὰς πρωτομᾶς τῶν Α. Μεγαλειότητων, τὴν τῶν Κ. Ἀρσάκη καὶ Κ. Πικολοῦ κλπ.
6 Οἱ ἀδελφοὶ Φωτάλοι, διάφορα ἔργα γλυπτικῆς, τὸ πρόπλασμα μνημείου Βελιγκτῶνος, τὴν πρωτομᾶν τοῦ Μαυροῦ τὴν ἐκ μαρμάρου πρωτομᾶν τοῦ Κ. Παπαδοπούλου.
7 Ὁ Σ. Χατσογιαννόπουλος, εἰκόνα ἐλαιογραφικὴν.
8 Ὁ Ν. Λύτρας, εἰκόνα στρατιώτου Ἑλλήκου παίζοντος τὸν ταμπούραν.
9 Ὁ Π. Δημητρίου, ἔργα προοπτικῆς.
10 Ὁ Θ. Βουσκοδάκης, ὁμοίως, καὶ τὴν πύλιν τοῦ Ἀδριανῶ, καὶ σπουδὰς γραφικῆς.
11 Ὁ Α. Ἀθανασίου, ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα.
12 Ὁ Σκάγιαννης, ὁμοίως.
13 Ὁ Γ. Δημητρίου, ὁμοίως.
14 Ὁ Ζίζηλας, ὁμοίως.
15 Ὁ Α. Προβαλέγγιος, ὁμοίως.
16 Ὁ Μάρκος Φωτάλοι, ἐλαιογραφικὰς σπουδὰς.
17 Ὁ Π. Σωτηρόπουλος, ὁμοίως.
18 Ὁ Α. Νικολάου, εἰκόνα νεάνιδος.
19 Ὁ Γ. Τσιριγότης, ἐλαιογραφικὰς σπουδὰς.
20 Ὁ Αριστείδης Ροβέρτος, Ξυλογραφικὰ ἔργα.
21 Ὁ Ν. Γύζης, διάφορα χαλκογραφικὰ ἔργα.
22 Ὁ Γ. Πλατὺς, ὁμοίως.
23 Ὁ Κ. Μαρμαρινός, ἔργα πλαστικῆς.
24 Ὁ Ν. Σπανός, ὁμοίως.
25 Ὁ Μεθόδιος μοναχός, ὑπότροφος τῆς μονῆς Πάρου, διάφορα μικρογλυπικὰ ἔργα ἐπὶ ξύλου πύξου.
26 Ὁ Χ. Ἀναγνωστὸς Πάλλης, δόκιμος τῆς ἐν Πεντέλει μονῆς, ὁμοίως ἀγιογραφικὰς μικρογλυπίας ἐπὶ ξύλου.
27 Ὁ Α. Ίωαννίδης εκ Βάρνης, ὁμοίως, καὶ διάφορα χαλκογραφικὰ ἔργα.
28 Ὁ Α. Μπασιδάκης, σπουδὰς γραφικῆς.
29 Ὁ Γ. Α. Θεοδωράκης, ὁμοίως.
30 Ὁ Χ. Καρατσούλας, εἰκόνα παριστάσαν τὴν θεομήτορα.
31 Ὁ Α. Ανδερμάϊερ, διάφορους σπουδὰς τῆς Σ. γραφικῆς.
32 Ὁ Εὐαγ. Ἀρμενόπουλος, 11 ἔτιον, ἐκκλησιαστικὴν εἰκόνα δι' ἐλαιοχρωμάτων ἕτεροι δὲ μαθηταὶ ἐξέθηκαν διάφορα γυμνάσματα.
Ἐκ δὲ τῶν ἐκτὸς τοῦ σχολείου.
1 Ὁ Κ. Π. Παυλίδης Μινωτός, τὴν ἄγιον ἐπιτάφιον, καὶ εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
2 Ὁ Κ. Σ. Προσαλέντης, τὴν προσωπογραφίαν τοῦ αἰοδίου Ἀνδρ. Ζαίμη.
3 Ὁ Κ. Βρυζάκης, εἰκόνα ἐλαιογραφικὴν παριστάσαν τὸν Καψάλην ἐν Μεσολογγίῳ, ἔτοιμον ἵνα βάλῃ πῦρ εἰς τὴν πυριταποθήκην.
4 Ὁ Κ. Δημητ. Κωνσταντίνου, φωτογραφικὰς εἰκόνας ἀρχαιοτήτων καὶ προσωπογραφίας.
5 Ἡ Κυρία Ἀγαθὰ Χαρίτου, ἐκτὸς διάφορα ὑδρογραφήματα.
6 Ἡ Κυρία Θηρεσία Ανδερμάϊερ ἔργον γραφικῆς.

μαθητευσάντων ἢ μὴ ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ, εἰς ἀπόδειξιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι δι' αὐτοῦ ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως γινομένης προόδου τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς τέχνης καθόλου.

Βεβαιούται δὲ αὕτη τοσοῦτο μάλλον, καθ' ὅσον ταῦτα τὰ δείγματα φιλοπονοῦνται παρὰ νέων, οἵτινες, εἰ καὶ δὲν βλέπουσιν ἀποδιδόμενῃ τὴν σήμερον ἐνταῦθα εἰς τὴν καλλιτεχνίαν τὴν πρέπουσαν καὶ κατάλληλον ἀξίαν, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ μόνου τοῦ ἀκατανόητου ἐκείνου πρὸς τὴν τέχνην θεοῦ ἐρωτος κατεχόμενοι, γενναίως καὶ αὐθρομήτως ἀποδύονται εἰς τὸ πολύμοχθον τοῦτο στάδιον, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμονῆς ὑποφέρουσι τὰς δυσχερείας αὐτοῦ. Ταύτην δὲ τὴν τοῦ ἀληθοῦς καλλιτέχνου ἐπιμονὴν περιγράφων ὁ σοφὸς Διδερότος λέγει, ὅτι καὶ ἐὰν ὁ καλλιτέχνης, ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ ἐρωτος πρὸς τὴν τέχνην, βιασθῆ νὰ καθέσθῃ ἐπὶ ἀχύρων, καὶ νὰ ζῆ ἀπὸ μόνου ὕδατος καὶ ξηροῦ ἄρτου, οὐδ' οὕτως ὁ ἐνθουσιασμός αὐτοῦ πρὸς τὴν τέχνην καταβάλλεται, ἀλλ' ἔτι μάλλον κρατύνεται καὶ θερμότερος γίνεται (1).

Ὅθεν διὰ τοῦτο ἡ συνδρομὴ καὶ ἐμπύχσις τῶν περὶ τὴν καλλιτεχνίαν ἀσχολουμένων καθίσταται παρ' ἡμῖν ἔτι μάλλον ἀναγκαία, καὶ διότι ὁ ἀριθμὸς τούτων ἐκ τῶν ἀπορωτέρων μάλιστα συχροτεῖται, ἐπειδὴ οἱ τῶν εὐπόρων γονεῖς τὸ στάδιον τῆς τέχνης κακῶς θεωροῦντες ὡς ἄσημον, καὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ Λουκιανοῦ ἔχοντες ἴσως ὑπ' ὄψιν, εἰσάγουσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς περιφανέστερα νομιζόμενα τὴν σήμερον ἐν Ἑλλάδι στάδια καὶ ἐπικερδέστερα τῶν τεχνῶν, οὐδόλως ἐνθυμούμενοι τὴν δόξαν, τῆς ἔτυχον οἱ περιώνυμοι ἐκείνοι τεχνίται διὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὰ λείψανα καὶ μετὰ παρέλευσιν τοσοῦτων αἰῶνων οὐχὶ μόνον θαυμάζονται καὶ ὡς ἱερὰ λατρεύονται παρὰ παντὸς τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ἀλλὰ καὶ διατηροῦσι μέχρι τῆς σήμερον τὴν ἀγάπην τούτου καὶ τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τῆς γῆς, ἥτις ἐγέννησε τοὺς τεχνίτας αὐτῶν. Εἰς μόνην λοιπὸν τὴν πρόνοιαν τῆς πατρικῆς Κυβερνήσεως συνιστῶνται καὶ ἀφαιροῦνται σήμερον οἱ μύσται τῆς καλλιτεχνίας καὶ ἡ ἐπιτυχία καὶ πρόοδος αὐτῶν θέλει ἀποδειχθῆ εἰς τὸ μέλλον

- 7 Ἡ Κυρία Ἐλένη Νικολέως, καλλιγραφήματα.
8 Ἡ Κυρία Λουδοβίκα Ἀντιπῆ, κέντημα ἐπὶ μεταξῆς διὰ τριῶν.
9 Ἡ Κ. Ἐ. Ρουσοπούλου, γυναικεῖον ἔργον χειρὸν.
10 Ἡ Κ. Ταραντίτσα Ρουσοπούλου, ὁμοίως.
11 Ἡ Κ. Ε. Μ. ὁμοίως.
12 Ὁ Κ. Βέρτ, λούκιμα καὶ βιβλίον, κομψῶς δεδεμένον, καὶ ἄλλα βιβλιοδετικὰ ἔργα.
13 Ὁ Κ. Ἐμ. Τρύφωνος, δύο χρυσοκέντητα θολάκια.
14 Ὁ Κ. Α. Βογιατζάκης, θόρακον χρυσοκέντητον.
15 Ὁ Κ. Α. Σιμακίτης, χρυσοκέντητον ζωστήρα.
16 Ὁ Κ. Πρινόπουλος, ἐκκλησιαστικὴν εἰκόνα.
17 Ὁ Κ. Π. Κρηπότης, δύο πλοῖα.
18 Ὁ Κ. Στρατηγόπουλος, σχέδιον ὑδραντλίας.

(1) Montab. T. III. p. 505. « Rêduisez un artiste de génie à dormir dans un grenier sur un grabat, ne lui laissez que de l'eau à boire et des croûtes à ronger, vous l'irritez, mais vous n'eteindrez pas son génie. »

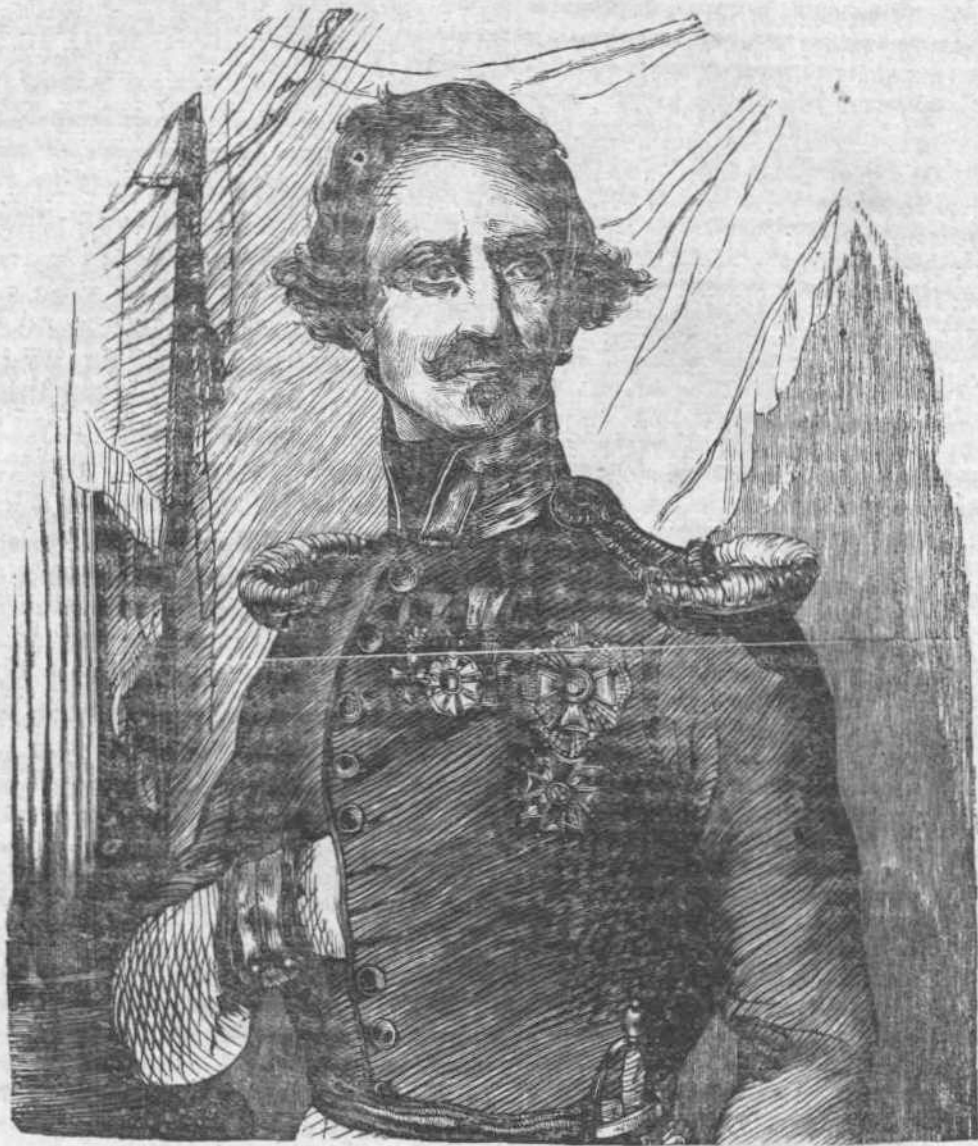
ἀνάλογος τῆς παρεχομένης εἰς αὐτοὺς προστασίας καὶ ἐμπύχσεως. Τὰ ἔργα τῆς εὐφυΐας, λέγει ὁ ἐνδοξος συγγραφεὺς Ἑμερικός Δαβίδ, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς προνοίας καὶ προστασίας τοῦ νομοθέτου.

Αἱ τιμαὶ ζωογονοῦσι μὲν τὰς τέχνας, ἀλλ' αἱ τιμαὶ ἀπλῶς δὲν ἀκούουσιν ἀπαιτοῦνται πρὸς τὴν πρόοδον τῆς τέχνης ἔργα, καὶ ἔργα τοιαῦτα, δυνάμενα νὰ ἐμπνεύσωσιν εὐγενεῖς καὶ μεγάλας ιδέας, νὰ διεγείρωσι τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν πρὸς τὴν δικαίως βραβεύσαν πατρίδα.

Ἐρχομαι ἤδη νὰ ἐκπληρώσω τὸ ὀφειλόμενον καθήκον τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς εὐεργέτας τοῦ σχολείου, οἵτινες διὰ τῶν γενναίων αὐτῶν συνδρομῶν πρὸς μόρφωσιν τῶν νέων τεχνιτῶν καὶ διάδοσιν τῆς καλλιτεχνίας, συντελοῦσι τῷ ὄντι εἰς τὴν ἀληθῆ τῶν ἔθνους πρόοδον ὅθεν καὶ δημοσίᾳ σήμερον ἀναφέρω τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ὅπως πᾶς τις ἀποδώσῃ τὸν ὀφειλόμενον τῇ εὐεργεσίᾳ φόρον.

Χρονολογικῶς δὲ ἀπαριθμῶν τὰ δωρήματα, ὀφείλω νὰ ἐκφωνήσω πάλιν καὶ σήμερον ἐν πρώτοις μὲν τὸ ὄνομα τῆς Α. Μ. τοῦ φιλέλληκος βασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ ὁμογενοῦς στρατηγοῦ Δημητρίου Λέκκα, ὅστις μαθὼν παρὰ τοῦ φιλομούσου καὶ εὐγενοῦς κυρίου Καρόλου Γαλλιάνη, ὑποπροξένου ἐνταῦθα τῆς Α. Μ. τῶν δύο Σικελιῶν, τὴν εἰς αὐτὸν ἐκφρασθεῖσαν τῆς σχολῆς ἐπιθυμίαν ἵνα ἔχῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἤδη ἀποσταλέντων μερῶν τοῦ ἐκμαγείου τοῦ Ἡρακλέους τοῦ Λύκωνος τοῦ λεγομένου τοῦ Φαρνεζίου, καὶ ὅτι καθυπεβλήθη παρ' αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν Κύριον Καράραν ἢ αἰτήσας αὐτὴν, συνέστησεν αὐτὴν θερμῶς πρὸς τὴν Σ. Κυβέρνησιν, ἥτις κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν ἀπὸ 14 Ἰανουαρίου 1857 παρήγγειλε τὴν ἐκ νέου κατασκευὴν οὐχὶ ἀπλῶς τῶν ἐλλειπόντων μερῶν, ἀλλ' ὅλου τοῦ πρωτοτύπου. Διερχόμενος δὲ ἐγὼ πρό τινων μηνῶν διὰ Νεαπόλεως, ἐνόμισα χρεός μου ἵνα καὶ προσωπικῶς ἐκφράσω διὰ τοῦ στρατηγοῦ, ὡς γνωστοῦ μοι, πρὸς τὴν Σ. Κυβέρνησιν τῆς Νεαπόλεως τὴν εὐγνωμοσύνην ἀπάσης τῆς σχολῆς. Εὐρὼν δ' αὐτὸν διατηρήσαντα τὰ αὐτὰ ζωρὰ αἰσθήματα ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὰ ὁποῖα καὶ ἄλλοτε ἐξέφρασε μοι σπουδάζοντι ἐν Νεαπόλει, προσέθηκα, πρὸς ταῖς μεγάλας εὐχαριστίας, καὶ νέαν μεγαλειτέραν παρακλήσιν περὶ τῆς συμπληρώσεως ὅλης τῆς συλλογῆς τῆς ὑπὸ τοῦ μεγαλοδώρου βασιλέως ἀποστολῆς τῶν ἀγαλμάτων. Ἀκούσας δὲ εὐμενῶς τὴν αἰτήσιν μου ὁ φιλόπατρις γέρον Ἡπειρώτης, ὕπαγες, εἰπέ μοι, εἰς τὸ μουσεῖον, ὕπαγες εἰς τὴν Πομπηίαν, ἐκλεξόν ὅσα ζητεῖς καὶ νομίζεις κατάλληλα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νέων μαθητῶν σου, καὶ δός μοι τὴν σημειώσιν ἐλπίζω δὲ ὅτι δὲν θέλει μοι ἀρνηθῆ ταῦτα ἢ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐμενῶς φερομένη βασιλικὴ Κυβέρνησις. Συστήθεις δὲ εἰς τοὺς τῶν ἀναφῶρων μουσείων ἐφόρους, καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἀρχιτέκτονας τῆς Πομπηίας, εἰς ὅς ὀφείλω ἰδίαν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πρὸς με φιλοφροσύνην αὐτῶν, ἔδωκα τῷ στρατηγῷ τὸν κατάλογον, καθ'

Αποδοτικός πρώην Βασ. Βαυαρίας. Βραβείον Α'. τάξεως.

δν και ετοιμάζονται πάντα τὰ ζητηθέντα αντίτυπα, και εντός ολίγου κατά την παρά του κυρίου Γαλλιάνη επισήμως δοθείσαν μοι είδησιν και κατά την εσχάτως προς έμέ επιστολήν του γενναίου στρατηγού (1) φθάνουσιν εις Αθήνας. Ούτω δε συμπληρούται άπασα ή συλλογή των έν Νεαπόλει έκλεκτων άριστουργημάτων, και μετά τασούτους αιώνας τό έργον του Αθηναίου Λύκωνος επανέρχεται πάλιν εις την γεννήσασαν αυτό πατρίδα, όπου ή

(1) . . . Però la mia testa ed il mio cuore sono stati e sono per la Grecia. Seguita tuttora il travaglio dei Gessi, e Sua Eccellenza il Principe di Bisignano che n'ebbe l'incarico dal Re si da tutta la premura spero dopo qualche altro paio di mesi essere nel caso di spedirli, mentre le casse già son pronte. DEMETRIO LECCA.

14 Novembre, 1857.

επ' αυτού σπουδή είχε να χρησιμεύσει εις μόρφωσιν νέου άλλου Λύκωνος. Έν δε τή Μασσαλία εύρον εύρημα όντως πολύτιμον και άνεκτίμητον εις την μέλλουσαν νέαν εικονολογίαν των ένδόξων τής νέας Έλληνικής ιστορίας άνδρών, τό μόνον σωζόμενον πιστόν πρωτότυπον έκμαγείον τής προτομής του άοιδίμου Αδαμαντίου Κοραή, πλασθείσης έκ γύψου επί του νεκρού αυτού. Τό πρωτότυπον τούτο άγνωστον μέχρι τούδε εις τον Έλληνα, έφύλαττε παρ' εαυτώ μετ' άλλων πολυτίμων χειρογράφων του αυτού περικλεούς άνδρός, ό έν Μασσαλία πανοσιώτατος άρχιμανδρίτης κύριος Καλλίνικος Κρεατσούλης, όστις άχραιφνή φιλοπατρίας αισθήματα τρέφων προς την Ελλάδα, εύγενώς παρεχώρησέ μοι αυτό κατ' αίτησίν μου. επ' ή και απολαμβάνει ουχι

μόνον του σχολείου, αλλά και άπάντων των φιλομούσων Έλλήνων την εύγνωμοσύνην. Χάρις δε όφείλεται προσέτι ου μικρά και προς τό αληθές τέκνον τής Ελλάδος, τον κύριον Ν. Τσιγαράν, δι' ήν κατέβαλεν επίμελειαν και φροντίδα περι τής ασφαλούς εις Αθήνας επιστολής του προσενεχθέντος δωρηματος. Και ούτω λοιπόν, άν ό αληθώς μέγας πολίτης τής Ελλάδος, ό ένδοξος Κοραής, ό τασούτον υπέρ τής ελευθερίας τής πατρίδος μοχθήσας, δεν έδυνήθη να έλθη εις αυτήν, ελευθέραν γενομένην, αλλά σήμεραν τό ένδαμια αυτού έναποτίθεται έν τή ναύ τούτω των τεχνών. Εύχης δ' έργον ήθελεν είσθαι άν παρηγγέλτεο αντίτυπος έκ μαρμάρου προτομή, ή ό άνδρίας αυτού, ίνα κατατεθή έν τή Πανεπιστημίω ή και άλλαχού εις ίδιον δωμάτιον μετά των χειρογράφων και συγγραμμάτων αυτού. Τότε ήθέλωμεν έχει και έκ των νέων ήμετέρων γλυπτών όμοιότατον τό άπεικόνισμα του άοιδίμου Κοραή, και ουχι άιον τωνν βλέπομεν αυτό έκ λιθογραφιών, και μάλλον κατά φαντασίαν.

Ο σοφός έν Λονδίνω φιλέλλην γέρον άρχιτέκτων Θωμάς Λεβερτών Δόναλσον (Thomas Leverton Donaldson), καθηγητής τής άρχιτεκτονικής έν τή Πανεπιστημίω του Λονδίνου, ό περιηγήθεις την Ελλάδα πρό τής επαναστάσεως, έδωρήσατο εις τό σχολείον τὰ ύπ' αυτού συνταχθέντα άρχιτεκτονικά αξιώματα, και θεωρήματα (1), επιγράφας εις την προμετωπίδα τής βίβλου τὰ εξής: Τή έν Αθηναίς σχολή των καλών τεχνών μικρόν δώρον μάθητου, σπουδάσατος επί των σεβαστών έρειπίων τής πόλεως του Ίκτινίου, ό συγγραφεύς.

Ώσούτως και ό έν τή αυτή πόλει διάσημος άρχιτέκτων Όθβενος Ίωνάς (Owen Jones), ό ίδίως γνωστός εις τον άρχιτεκτονικόν κόσμον δια τό αξιολογώτατον σύγγραμμα αυτού περι του έν Ισπανία παλατιού Αλάμπρας και τής έν Λονδίνω λαμπράς φιλαρμονικής αίθούσης, ύπ' αυτού άρχιτεκτονηθείσης, μαθών παρ' έμου μετά μεγάλης χαράς την ύπαρξιν του έν Αθήναις τούτου σχολείου των τεχνών, έδωρήσατο αυτό, υπό άγνού φιλελληνικού αισθήματος κινούμενος, τό βαρύτιμον αυτού νεωστί έκδοθέν σύγγραμμα, πολυτελέστατα δεδεμένον, την γραμματικήν των αρχαίων κοσμημάτων (2).

Ο δε έν Παρισίοις άρχιτέκτων του Πανθέου, καθηγητής έν τή Ακαδημία των καλών τεχνών και επιθεωρητής των έν Γαλλία αρχαίων ιστορικων μνημείων, Κώνστας Δουφεύς (Costant-Dufeux), προς ταις άλλαις ύπηρεσίαις ής παρεχει εις την ήμετέραν σχολήν χάριν τής προόδου τής νεοελληνικής τέχνης, έδωρήσατο νομισματόσημον του ύπ'

(1) Architectural Maxims and Theorems by Thomas Leverton Donaldson M. B. I. A. Professor of architecture in University college, London, Correspondent of the Royal Institute of France and member of the Academies of Rome, Naples, Florence, Venice, Milan, Parma, Vicenza, Vienna, of the Royal Belgian Academy, of the comité Historique des Arts, et monuments, and of the société libre des beaux-Arts at Paris. London 1847.

(2) The grammar of ornament by Owen Jones illustrated by examples from various style of ornament. London 1856.

αυτού σχεδιασθέντος μνημείου του Γάλλου ναυάρχου Δουμόνδου Δουρβίλου μετά των χαλκογραφιών αυτού.

Ο δε γραμματεύς τής έν Λονδίνω σχολής των τεχνών και του μουσείου έν Σούτ-Κενσιγκτών Έφρίκος Κόλκς (Henry Cole), και ό φιλοφρόνως φιλοξενήσας με έρορος Φίλιππος Κονλίφς Όθβενος (Philip Cunliffe Owen) έδωρήσαντο άπαντας τους κανονισμούς, διατάξεις διακωνισμών και καταλόγους διαφόρων συλλογών του πολυτίμου τούτου νεοσύστατου μεγάλου σχολείου των τεχνών ύπερ δια των φιλελεύθερον αυτού οργανισμών και την καλώς έννοουμένην διδασκαλίαν, στηριζομένην επί τής αμίλλης, ουχι μόνον θέλει συντελέσει εις την μεταρρύθμισιν του μάλλον επικρατούντος φορτικού ρυθμού τής καλλιτεχνίας έν Αγγλία, αλλά θέλει διαδώσει άπκνταχού δια των καλών βιομηχανημάτων αυτής τό αληθές αισθημα του καλού.

Πρός τούτοις δε γνωστοποιώ επισήμως και τό πρό ήμερών γενομένον δώρημα του έν Παρισίοις τανν διατρίβοντος Δ. Ίψηλάντου, όστις πληροφορηθείς περι τής ύπαρχούσης έλλείψεως των Έλληνικών άριστουργημάτων, άνευ των όποιων δυσκόλως δύναται τις να προδῆ και έν βήμα εις τὰ πρόσω έν τή τέχνη, έπεμψεν ίδίαις δαπάναις την ύπό Αχιλλέως Κόλλα (1) συλλογήν τριάκοντα και τριών έκ των περιφημοτέρων άγαλμάτων έκ γύψου (2), προσφέ-

(1) Achille Collas, inventeur, réduction mathématique grande Médaille d'honneur, à Paris 1855.

(2) Είναι δε ταύτα:

1. Σύμπλεγμα Λακόντος (Lacoon) έκ του έν Βατικανώ τής Ρώμης μουσείου κατά τὰ 2/5.
2. Απόλλων ό Καλλίνικος (ό του Βελθεδέρε) Apollon du Belvedere, όμοίως.
3. Αρτιμις άγροτίης (Diane à la biche) έν Λουβρά (Louvre) του Παρισίαν μουσείου κατά 2/5.
4. Αρτιμις ή νόμψη τής Αρτιμιδος (εκ Γαβίων) Diane de Gabie, όμοίως έν Παρισίοις κατά 2/5.
5. Αφροδίτη ή εκ Μήλου (Venus de Milo) έν Παρισίοις. ήμ.
6. Αφροδίτη αναδυομένη (των Μεδίκων) (Venus de Medeis) έκ του έν Φλωρεντία μουσείου. ήμ.
7. Αφροδίτη ως έν λουτρῶ (του Καπιτωλίου) (Venus de Capitoie) έκ του έν τή Καπιτωλίω τής Ρώμης μουσείου.
8. Αφροδίτη Γενετιλλίς (Genetrix) έν Λουβρά των Παρισίαν μουσείου.
9. Αφροδίτη ενεκλάζουσα (Venus accroupie) έν Βατικανώ.
10. Αφροδίτη Νυκίτρια εκ Αραλάτης (Venus d'Arles) έν Παρισίοις.
11. Αμαζών (Amazon) έν Ρώμη.
12. Πολύμηνα (Polymnia) έν Παρισίοις.
13. Ευτέρπη (Euterpe) έν Παρισίοις κατά 9/10.
14. Ιουία νεάνις (Junie) έν Παρισίοις κατά 2/5.
15. Σιλενός (Silene ou Bacchus) έν Παρισίοις.
16. Γερμανικός (Germanicus) έν Παρισίοις.
17. Παλκιωτής θνήσκων (Gladiateur mourant) έν Παρισίοις.
18. Απόλλων ό σαυροκτόνος (Apollon sauroctone) έν Παρισίοις.
19. Σάτυρος αναπαυόμενος, (Faune en repos) έν Ρώμη.
20. Παλκιωτής έκ των του Βουργεσιού (Gladiateur Borghese) έν Παρισίοις.
21. Σάτυρος αώλων (Faune futeur) έν Παρισίοις.
22. Ο Δαίμων τής Ίκαίας (Genie adorant) έν Παρισίοις.

ρων τὸ ἐπωφελέστατον τοῦτο δῶρον εἰς τὸ ἡμέτερον Πολυτεχνεῖον χάριν τῶν ἐν αὐτῷ μαθητευόντων (1). Ὅθεν τὰ ἀριστουργήματα τῶν προγόνων ἡμῶν τὰ πλεῖστα ἀγνωστά ἐνταῦθα μέχρι τοῦδε, ἐπανέρχονται σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, μειωθέντα μὲν ἀναλόγως, ἀλλ' ἱκανὰ ὥστε νὰ παρορμηθῶσι τὸν ζῆλον πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῆς ἐγχωρίου τέχνης. Προσφέρει δὲ αὐτὰ τοῦ πρωταθλήτου τῆς ἡμετέρας παλληγιγενεσίας εὐγενῆς γόνου, οὕτινος τὸ ὄνομα θέλει ἀναγράψῃ τὸ σχολεῖον ὑπ' εὐγνωμοσύνης ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ἐν Παρισίοις ἐπιτετραμμένος τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις Κυρ. Φωκίων Ρόκ. προσήνεγκεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ σχολεῖου δύο μικρὰ πονήματα περὶ γεωργικῆς τοῦ Λύγουστου Ζουρδιέρου. Προσέτι δὲ ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ σχολεῖου εἰς τὸν Κ. Α. Ρουσόπουλον, καθηγητὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη ἀνεπλήρωσε τὴν ἔλειψιν μαθημάτων ἀναγκαίου τῆς φοιτῶσι κατὰ κυριακὰς εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον, διδάξας ἀμισθὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἀρχαιολογίαν.

Καὶ ὅσοι μὲν φιλότεχνοι ὁμογενεῖς καὶ ἀλλογενεῖς κατὰ τὸ ἐνεστώδες ἔτος συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι, ὑποστηρίζοντες τὸ Πολυτεχνεῖον, οὗτοί εἰσιν, καὶ τοιαῦτα τὰ ἔργα καὶ φιλοδωρήματα αὐτῶν, δι' ὧν μετὰ χαρᾶς βλέπομεν ὅτι ἐπέρχεται ὀσημέραι ἢ πρέπουσα αὐξήσις καὶ ὁ ἀπαιτούμενος καταρτισμὸς τῶν ἐν αὐτῷ διαφόρων καὶ ποικίλων τῆς τέχνης συλλογῶν· ἡ δὲ Σ. Κυβέρνησις κηδομένη τῆς προόδου τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ τούτῳ σπουδαζόντων, ἀνήγειρε, κατ' αἰτήτην ἡμετέραν, ἰδίαν μεγάλην αἴθουσαν, ἐν ᾗ σήμερον φαίνονται ἐκτεθειμένα πάντα τὰ ἔργα τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας. Πεποιθότες δὲ εἰς τὴν σύντονον αὐτῆς πρόνοιαν καὶ φροντίδα περὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν τεχνῶν προαγωγῆς, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι εὐμε-

νῶς θέλει ἀποβλέψῃ πρὸς τὴν θεραπείαν καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ σχολεῖου ἀναγκῶν, περὶ ὧν, τὸ ἡμέτερον καθήκον ἐκπληροῦντες, καὶ ἄλλοτε ἐλαλήσαμεν ἐνταῦθα. Ἐκ τούτων κατεπίγει μάλιστα ἡ ἐπισκευὴ τῆς κατασκευαστικῆς πύρουσις αἰθούσης, ἐν ᾗ εἰργάζοντο οἱ μαθηταὶ τῆς γυμνογραφίας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀμεληθῇ καὶ ἡ διὰ τακτικῶν διαγωνισμῶν εἰς Ῥώμην ἀποστολὴ τῶν νέων, τῶν ἀποπερατωσάντων ἐνταῦθα τὴν σπουδὴν αὐτῶν, ἵνα συμπληρωθῇ οὕτως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ. Ὡσαύτως προσδιοριστέον καὶ χρηματικόν τι ποσὸν πρὸς ἐμφύχουσι τῆς μουσικῆς, ἥτις ὡς γνωστὸν, οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἐνομιζέτο ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον πανταχοῦ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως προστατεύεται καὶ ἐμφυχοῦται. Ἐπειδὴ λόγος γίνεται περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ κανονισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἐπειδὴ παρεδέχθημεν τὸ θέατρον, πρέπει νὰ προετοιμασώμεν κατὰ μικρὸν καὶ μορφώσωμεν τὴν ἐθνικὴν μουσικὴν, ἥτις βεβαίως δὲν δύναται νὰ προοδεύσῃ διὰ τῶν ἰδιωτικῶν κλειδοκυμαθῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς παρὰ τῷ πλήθει παραδοχῆς αὐτῆς. Ἀναγκαστικὸν φαίνεται προσέτι νὰ ὀρισθῇ μικρὰ ἀμοιβὴ πρὸς βράβευσιν τῶν ἐκτιθέντων τὰ ἑαυτῶν ἔργα τεχνιτῶν, ὡς γίνεται καὶ ἀλλαχοῦ· διότι οὕτως ὑποβάλλεται ἡ ἀμιλλα, καὶ δίδεται συνδρομὴ τις εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν καταβαλλομένην δαπάνην πρὸς ἐπιτεργασίαν τῶν ἔργων· ἄλλως ἄνευ ἀμοιβῆς τινος κατὰ μικρὸν θέλει ἐκλείψῃ ὁ ζῆλος οὗτος τῶν ἐκτετῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ χηρεύουσα θέσις τοῦ διδασκάλου τῆς ζωγραφικῆς ἀναγκαστικὸν νὰ πληρωθῇ ταχέως, διότι ἡ ἐπ' ἀόριστον χρόνον ἀναβολὴ φέρει μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ σχολεῖου. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τῆς θεραπείας τῶν ὑπαρχουσῶν τούτων ἀναγκῶν πρὸς βελτίωσιν καὶ πρόοδον τῶν τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ σχολεῖου τούτου, θεωρῶν ἑμαυτὸν ὑπεύθυνον τῆς διαπιστευθείσης μοι διευθύνσεως αὐτοῦ, καὶ ὑποχρεούμενον συνάμα ὑπὸ τοῦ ὄρκου, ὅν κατὰ πρῶτον ἔδωκα πρὸς τὸν ἀρχιτεκτονικὸν σύλλογον, ἵνα συντελέσω πάσης δυνάμει πρὸς διάδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς πολιτικῆς, τῆς ὀφελιμωτάτης ταύτης τέχνης, νομίζω τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς τόπον κατάλληλον ἵνα εἴπω σήμερον ὀλίγα τινὰ ὑπὲρ αὐτῆς, θαρρῶν μάλιστα ἐπὶ τῆ παρουσίᾳ τῆς Ἑμετέρας Μεγαλειότητος, ἥτις εὐμενῆ παρέχει ἀκρόασιν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πρόοδον καὶ δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, κατὰ τὸν παραδεδομένον ὀρισμὸν, λογίζεται ὡς ἡ ἀρχὴ καὶ κρητὶς ἀπασῶν τῶν τεχνῶν, ἡ ὡς ἡ προεξάρχουσα τούτων καὶ διευθύντρια (1): ὅθεν καὶ εἰς ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τέχνη μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας καὶ προστασίας προήχθη. Ὁ σοφὸς Μιλίτιας λέγει περὶ αὐτῆς ὅτι καθόλου θεωρουμένη, εἶναι ἡ βιωφελεστότερη

(1) Vitruv. L. I. C. I. Architectura est scientia pluribus disciplinis, et variis eruditionibus ornata, cujus iudicio probantur omnia, quae ab ceteris artibus perficiuntur, opera;

πᾶν ἄλλων ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν, τὴν οἰκονομίαν τὴν τέρψιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους (1). Τοιαύτη λοιπὸν τέχνη, οὕτω συντελεστικὴ εἰς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῶν ἐθνῶν, ἀπαιτεῖ δικαίως τὴν ἀμεσον τῶν σοφῶν κυβερνήσεων προστασίαν. Καὶ τοι κατ' ἀρχὰς ἀπλουστάτη, διὰ τὴν πρόοδον ὁμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἐξ ἀνάγκης διεπρήθη καὶ ὑποδιεπρήθη εἰς πολλοὺς κλάδους, οἵτινες, εἰ καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, ἀλλὰ διαφέρουσιν ἀλλήλων τοσοῦτον, ὥστε τὴν σήμερον οἱ κλάδοι αὐτῆς πανταχοῦ ὡς ἰδίαι τέχναι λογίζονται καὶ ὅλως ἀλλήλων διάφοροι. Καὶ πρῶτος μὲν κλάδος τοῦ μεγάλου τούτου κορμοῦ θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἡ πολιτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ ἐν ταῖς οἰκοδομίαις τέχνη τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ καλοῦ (2), ἀσχολουμένη περὶ τὴν κελὴν μόρφωσιν τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς οἰκοδομημάτων, πραγματευομένη ἰδίως περὶ τὴν συμμετρίαν, τὴν εὐρυθμίαν, τὸν κόσμον, τὴν διάθεσιν καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐν γένει αὐτῶν.

Ὡς δεύτερος κλάδος εἶναι ἡ ἀσχολουμένη περὶ τὴν διοικήσειν καὶ διανομίαν τῶν ὑδάτων, κατασκευὴν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν, ἀποξήρανσιν ἐλῶν, κατασκευὴν λιμένων καὶ φάρων. Ὅθεν καὶ ἰδίως ὁ κλάδος οὗτος λέγεται ὑδραυλικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ παρὰ τῆς Γαλλίας architecture des ponts et chaussées. Ὁ δὲ τρίτος κλάδος, ἡ στρατιωτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἢ πολεμικὴ, πραγματευομένη ἰδίως περὶ ὀχυρώσεως τῶν πόλεων, ἀνεγέρσεως φρουρῶν καὶ καταστροφῆς αὐτῶν ἐν καιρῷ πολέμου. Τέταρτος δὲ κλάδος εἶναι ἡ ναυτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ἔργον ἔχουσα τὴν κατασκευὴν πλοίων παντὸς εἶδους. Τελευταῖος δὲ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν βιοτεχνικῶν ἐργαστηρίων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων μηχανῶν, ὅθεν καὶ ἰδίως μηχανικὴ ἢ βιοτεχνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ καλεῖται. Ἀλλὰ πασῶν τούτων ὡς ἡ ἀρχὴ καὶ βίσις θεωρεῖται κυρίως ἡ πολιτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ· ἄνευ αὐτῆς ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἐγκατάστασις καὶ πρόοδος καὶ τῶν ἄλλων ὠραίων τεχνῶν τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, αἵτινες συν αὐτῇ ὡς τρεῖς ἀχώριστοι λογίζονται ἀδελφαί, συντελοῦσιν ὁμοῦ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν χειρουργικῶν ἤτοι δημιουργικῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἐλαχίστων (3). Ὅπου καλλιεργεῖται ἡ

πολιτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, λέγει ὁ Ἀπούζιος, εἰκαὶ ἐξ ἀνάγκης μορφοῦνται πρεπόντως καὶ ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτῶμεναι τέχναι (1). Ἄλλ' ὁμοῦ περὶ ταύτης τῆς τοσοῦτον ἀναγκαίας τέχνης, ὀλίγη μέχρι τοῦδε ἐλήφθη πρόνοια ἐν Ἑλλάδι, ὅπου πόλεις ὅλως νέαι ἐκ θεμελίων κτίζονται, καὶ πολλὰ οἰκοδομαὶ πρὸς μόρφωσιν καὶ κλλωπισμὸν τῶν πάλαι ποτὲ περικλεῶν Ἀθηνῶν πάλιν μέλλουσι νὰ ἀνεγερθῶσι. Πλουτεῖ μὲν ἤδη ἡ Ἑλλὰς ἐπιστημόνων ἱατρῶν καὶ νομικῶν καὶ ἄλλων πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, σπανίζει ὁμοῦ ἐπιστημόνων πολιτικῶν ἀρχιτεκτόνων, καὶ χρεῖζει εἰσέτι τῆς συνδρομῆς τῶν τοιοῦτων ἀλλοδαπῶν· διότι καὶ τῶν μαθηματικῶν ἡ πλήρης διδασκαλίαν ἐν τῷ Παναπιστημίῳ παραλαμβάνει, καὶ ἡ θεωρίαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόρροια ἐν μέρει αὐτῶν, καὶ τοι, διδασκομένης τῆς ἀρχαιολογίας, ἐλλείπει. Ἡ δὲ σπάνις τῶν ἐγχωρίων πολιτικῶν ἀρχιτεκτόνων ἐπὶ τοσοῦτον καθ' ἑκάστην ἐπαισητοτέρα ἀναδεικνύεται, ὥστε καὶ εἰς τὸ σχεδιάσμα καὶ τὴν καλὴν διεξαγωγὴν καὶ αὐτῶν τῶν παραπηγμάτων, τῶν καθιδρυθέντων κατὰ τὴν παρελθούσαν πανήγυριν τῆς βασιλικῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, προσεκληθῆ ἀλλοδαπὸς ἀρχιτέκτων, καὶ τὰ πολυδάπανα καὶ κύρια μέχρι τοῦδε οἰκοδομηματα ἐσχεδιάσθησαν ὑπὸ ἀλλοδαπῶν, φέροντα ἀλλοδαπὴν στολήν, ὅθεν οὐδένα ἐγχώριον χαρακτήρα δύναται ἡ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς τέχνης νὰ χαραξῇ ἐπ' αὐτῶν, οὐδὲ ἴδιον τύπον τῆς νεοελληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς νὰ καθιερώσῃ, οὐδὲ τὴν πρὸς τὰς τέχνας διανοητικὴν βοήθησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ ὄρῃσῃ. Ἐκ δὲ τούτου μάλιστα ἀδικον συμπεράσμα ὁ ἱστοριογράφος τῆς τέχνης ἤθελε συνάξῃ, ὅτι ὁ λαός, ὅστις τὸ πάλαι ἐκάνονισε καὶ ἐμόρφωσε τὴν ὄλην τέχνην, τὴν σήμερον ὅλως ἀδιάφορος πρὸς τὸν ἀρχέγονον αὐτῆς κλάδον φαίνεται.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀπαιτεῖ ἰσχυρὰν καὶ ἐπίμονον ἐγχώριον καλλιέργειαν, διηνεκὴ ἐπιστάσιν καὶ ἐπιμέλειαν, ἀρχὰς ὑγιεῖς καὶ αὐθιγὰς σύντονον καὶ πολυχρόνιον. Προσέτι δὲ μεγάλας, συνεχεῖς καὶ εὐτυχεῖς περιστάσεις, ἵνα ἀποκατασταθῇ ἐθνικὴ καὶ ἐκφράξῃ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ λαοῦ, ὑφ' οὗ ἀνεγείρονται, καὶ νὰ χαρακτηρίζῃσι τὸ φρόνημα αὐτοῦ, ἄλλως ἀποκαθίσταται μισθωτὴ καὶ κεχαυνωμένη. Διὸ καὶ οἰονδήποτε λείψανον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, εἰ καὶ μικρὸν, ὀρίζει οὐχὶ μόνον τὸ ἔθνος ἐφ' οὗ ἀνηγέρθη, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποχὴν, καὶ τὸ φρόνημα αὐτοῦ παριστᾷ, καὶ τὴν ἀκμὴν ἢ τὴν παρακμὴν αὐτοῦ ἐκφράζει. Ἰστανται ἀπέναντι ἡμῶν δύο μεγάλα εἰρήπια ἀρκούντως μαρτυροῦντα διὰ τῆς τέχνης τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα δύο διαφόρων αἰώνων. Ἐκεῖ μὲν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ὁ γεραρὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς Παρθενῶν, ἀρχιτεκτονηθεὶς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τοῦ

(1) Milizia. Princ. di Archit. Civil. Tom. I. P. 11. 13. L'architettura presa in tutta questa sua estensione è l'arte più interessante per la conservazione, per la comodità, per le delizie, e per la grandezza del genere umano... Un'arte si strumentale della felicità umana, esige naturalmente la protezione, e incoraggiamento de' savii Principi.

(2) Reynaud. Arch. L'art des convenances et du beau dans les constructions.

(3) Miliz. Princ. di Arch. Civil. P. 13. Quando l'architettura è ben incoraggiata, la pittura, la scultura, l'incisione, il giardinaggio e tutte le altre arti decorative, che senza di essa non possono sussistere, fioriscono a volo; e queste poi influiscono moltissimo nelle manifatture, e nelle più minute produzioni mecaniche.

(4) Apuzzo Consideraz. archit. Tom. I. P. 39. È dunque oltremodo necessario che in quella città medesima dove si formano gli architetti, gli ottimi artefici subalterni eziandio si facciano.

23. Ὁ Δαίμων τοῦ ὕπνου ἢ τοῦ θανάτου (Genie du repos éternel) ἐν Παρισίοις κατὰ 2]5.
 24. Παῖς ἀποσπῶν κέντρον ἀπὸ τοῦ ποδὸς (Tireur d'épine)
 25. Παῖς παίζων μετὰ χνῶν; (Enfant à l'oise) ὁμοίως κατὰ 2/5.
 26. Ἡ ἀστραγαλίζουσα (Joueuse d'ossetlets) ἐν Βερολίῳ. ὁμ.
 27. Ἀκμήτηρ ὄρθις (Céres debout) ἐν Ῥώμῃ. ὁμ.
 28. Ἀριστιδίης (Aristide) ἐν Νεαπόλει.
 29. Σοφοκλῆς (Sophocle) ἐν Ῥώμῃ.
 30. Καστώρ καὶ Πολυδεύκης (Castor et Polux) ἐν Ἰσπανίᾳ.
 31. Ἰάσων (Jason dit Cincinatus) ἐν Παρισίοις.
 32. Παλαιστῶν σὺμπλεγμα (Lutteurs, groupe), ἐν Φλωρεντίᾳ.
 (1) Καθ' ἃ προηγούμενος ἀνήγγελα εἰς ἡμᾶς, ἐξαπέστειλα σήμερον διὰ τοῦ γαλλικοῦ ἀρμοπλοίου τὴν συλλογὴν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης (Collection Collas) ἀπειθῶντες αὐτὴν εἰς τὸ ὄνομα σκς.
 Εὐχομαι ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα νὰ χρησιμεύσωσι εἰς τὴν πρόοδον τῶν νέων Ἑλλήνων τεχνιτῶν, τῶν ὁποίων μετὰ τούτου ζήλου καὶ τοσοῦτης ἀξιοπίας διευθύνετε τὰς σπουδὰς, καὶ ἵνα κοινῇ συνεργεῖτε ματακαλέσαστε καὶ αὐτὴν τὴν τέχνην εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἰστίαν, τὴν φίλην ἡμῶν πατρίδα.
 Δεχθῆτε κλ.
 Ἐν Παρισίοις, τῆ 1 Ἀπριλίου 1858.

Ἀθηναίου Ἰκτίνου, ἐκφράζων τὴν λαμπρὰν καὶ ἐνδοξὸν ἐποχὴν τοῦ μεγαλεπιδόλου καὶ φιλοτέχνου Περικλέους· ἐκεῖ δὲ κάτω παρὰ τὸν Ἰλισσόν, ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, μέγας μὲν καὶ αὐτὸς καὶ τὸν κόσμον κομπῶδες, ἀλλὰ τὴν τέχνην ψυχρὸς, μεταικοδομηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κοσουτίου ῥωμαίου ἀρχιτέκτονος, χαρακτηρίζων δεόντως διὰ τὸν ξενίζοντα ἤδη ρυθμὸν τῶν τε δολίων κατακτητῶν τὴν κυριαρχίαν, καὶ τῶν κεχαυνωμένων ἤδη Ἑλλήνων τὴν δουλοπρεπῆ κολακείαν καὶ μαλθακότητα (1).

Καὶ ἐὰν δὲ προβῶ περαιτέρω ἀναφέρων καὶ ἕτερα μνημεῖα μέχρι τῆς ἀθλιωτέρας ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν θέλουσιν, εὐρεθῆ ἱκανὰ μαρτυροῦντα ἐκ πρώτης ὄψεως, διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀρμονίας τὴν παρακμάζουσαν κατὰ στασιν τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ τὴν προσεγγίζουσαν τῶν ἀνεγειρόντων αὐτὰ δουλείαν. Περὶ τοιαύτης λοιπὸν ἀρχεγόνου τέχνης, ἥτις ἕνεκα τῶν διακλαδώσεων αὐτῆς καὶ ἐφαρμογῶν, δικαίως κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις (2), καὶ φάρος φωτοβόλος ὅλων τῶν λοιπῶν τεχνῶν θεωρεῖται, μεθ' ὧν ἀναρπάζεται ὡς ἡ κυρία ἐκφρασις τῶν διανοητικῶν δυνάμεων ἐκείνου ἔθνους, ὅρ' οὐ καλλιεργείται, χαρακτηρίζουσα τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου αὐτοῦ, ἀνάγκη, καὶ ἀνάγκη.

(1) Ὁ ναὸς ἤρχισε νὰ οικοδομηθῆ ὑπὸ τοῦ Παισιστράτου (Vitruv. L. 7) εἰς δώριον ρυθμὸν διὰ τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἀντιστάτου, Καλαίσχου, Ἀντιμαχίδου καὶ Παρρίου, ἀλλ' ἐγκατετέθη ἐν τοῖς θιμαλίοις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Διακόσια ἔτη περίπου μετὰ ταῦτα Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς, περὶ τὴν 155 Ὀλυμπιάδα, θεωπεύων τοὺς Ἀθηναίους, μετακοδόμησεν αὐτὸν κατὰ τὸν τότε ἐπικρατοῦντα Κορινθιακὸν ρυθμὸν, διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Κοσουτίου, προσκληθέντος ἐκ Ῥώμης πρὸς κολακείαν, φαίνεται, τῶν τότε ἀγαθῶν Ῥωμαίων (Winkelmann Hist. de l'art. L. VI. P. 349. « Mais ne se pourrait-il pas qu'Antiochus l'eût fait par une basse complaisance pour les Romains? Ce fut sans doute dans les mêmes vues qu'Ariobarzane II Philopator, roi de Cappadoce, se servit des deux architectes romains, Caius Statius et son frère Marcus, ainsi que d'un Grec nommé Mélanippe, lorsqu'il fit rebâti à Athènes le fameux Odéon, élevé par Périclès, et détruit pendant le siège de cette ville par le dictateur Sylla. » Dechazelle Etudes sur l'histoire des arts. tom. I. P. 177. « Antiochus » Epiphane voulut embellir le temple de J. Olympien, et chargea l'architecte Cossutius quoiqu'il ne manquât pas d'artistes habiles à cette époque dans la Grèce. Peut-être prétendit-il, en faisant choix d'un étranger, flatter la vanité du peuple romain. » Απετελείωσε δὲ αὐτὸν ὕστερον ὁ Ἀδριανός, ὅστις τὸ ἔργον τοῦτο δύνανται νὰ θεωροῦν ἰδίως Ῥωμαῖοι. (O. Muller Archeol. § 154. « Antiochus Epiphane qui fit rebâti d'ordre Corinthien le temple de Jupiter Olympien » vers la 155 Olymp. Il ne fut pas cependant achevé que par Adrien.) Στρέβων, p. 396. Τὸ Ὀλύμπιον ὑπερῆμιταλὲς κατέλιπον οἱ ἀναβαλεῖς Ἀντίοχος Βασιλεὺς. Διον. Κασ. 69. 16. Ἀδριανὸς δὲ τότε Ὀλύμπιον τὸ ἐν Ἀθήναις, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἰδρυταὶ ἐξεποίησε καὶ δρᾶκοντα ἐς αὐτὸ ἀπὸ Ἰνδίας κομισθέντα ἀνεθήκε. »

(2) Πλάτων. Φιλόσ. p. 131. « Τεκτονικὴν δὲ γὰρ, οἶμαι, πλείστοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, ἀ πολλῶν ἀκρίβειαν, καὶ τῆς πορίζοντα τεχνικωτέρων τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν περιέχεται. »

μεγάλη ἵνα γαίην φροντὶς καὶ παρ' ἡμῶν ὅπως μορφοθῶσι πολιτικοὶ ἐπιστήμονες ἀρχιτέκτονες, οἵτινες ἐλευθέρων ἔχοντες τὸ στάδιον καὶ προστατευόμενοι, δύνανται νὰ λάβωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὸν πρέποντα βαθμὸν ἰσότητος τοῦ τῶν ἱατρῶν καὶ νομικῶν, τὸν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων ἔθνων ἀπονευόμενον, καὶ ἰδίως τύχῳσι, μάλιστα τῆς ὑπὸ τῶν προπατόρων ἡμῶν διδομένης τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ἀξίας (1), διότι, νομίζω, τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν εὐκλειαν καὶ δόξαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος ἡ μόρφωσις τῆς ὅλης ἐγχωρίου πολιτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς στηριζομένης ἐπὶ τοιούτων ἐδραίων βάσεων, ἧγουν διὰ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκομένων θεωρητικῶν μαθημάτων (2) καὶ διὰ τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ ἐφαρμογῶν, ἰδίως στηριζομένων, ἐπὶ τῆς μελέτης καὶ σπουδῆς τῶν ἡμετέρων ἀρχαίων μνημείων, τὰ ἧποῖα δὲν ἔπαυσαν νὰ θεωρῶνται ὡς τὸ πρωτότυπον πάντων τῶν ρυθμῶν τῆς τῶν νεωτέρων ἀρχιτεκτονικῆς, ὅπως δὴποτε μετημρισεμένη καὶ ἂν παρίσταται (3).

Ταῦτα λέγων σήμερον ὑπὲρ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, νομίζω ὅτι ἐκπληρῶ, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, τὸ ὀφειλόμενον χρεὸς μου πρὸς τὴν τέχνην, τὴν ὅποιαν πᾶς Ἕλληνας ὀφείλει νὰ θεωρῆ ὡς ἰδίαν κληρονομίαν, καὶ ὅλαις δυνάμεσι νὰ συνεργῆ εἰς τὴν ταύτης ἀποκατάστασιν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς ἐστία πρὸς δόξαν τῆς ἡμετέρας καλλιγενεσάσας καὶ βεβαιωτέραν ἀπόδειξιν τῆς διαφιλονεικουμένης εὐγενούς ἡμῶν καταγωγῆς. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀποθαδρυνώμεθα πρὸς τὰς ἀναρπαινομένας πολλὰς δυσχερεῖας, καλῶς γινώσκοντες ὅτι οἱ ὠφελιμώτεροι θεσμοὶ εἶναι τοῦ μακροῦ χρόνου ἔργον· προβαίνουσιν οὕτοι εἰς τελειοποίησιν κατὰ μικρὸν, καὶ τότε μάλιστα ἐλπίζεται ἡ βεβαία πρόοδος καὶ παραδοχὴ αὐτῶν, ὅταν ἀναρπαιώνωνται τὰ ἐλαττώματα καὶ αἱ ἔλλειψεις.

Ἡ ἀνακισθησὶς ἀπελπίζει τὸν ἱατρὸν, ἀλλ' οὐχ οἱ πόνοι καὶ αἱ κραυγαὶ τοῦ νοσοῦντος. Τὸ δύσκολον διήλθομεν ἤδη. Τὰ ἐκτιθέμενα ταῦτα ἔργα μαρτυροῦσι τὴν φυσικὴν τῶν Ἑλλήνων τάσιν πρὸς τὴν προγονικὴν κληρονομίαν τῆς καλλιτεχνίας, καὶ ἡ παραδοχὴ αὐτῆς καὶ υἰοθέτησις δύνανται νὰ θεωρηθῆ ὡς σαφῆς κατὰ τῶν μισελλήνων διαμαρτύρησις.

(1) Πλάτων Ἐρασταί. T. I. 135 B. « Πλείστον δ' ἂν ἔχῃς δόξαν, καὶ δοκοῖν τῶν τεχνῶν ἔμπειρος εἶναι παῶν, εἰ δὲ μή πως πλείστον γὰρ καὶ μάλιστα τῶν ἀξιολόγων, μαθὼν αὐτῶν ταῦτα, ἀ προσήκει τοῖς ἐλευθέροις μαθεῖν, ὅσα εὐσεύως ἔχεται μὴ ὅσα χειρουργίας. Ἄρ' οὐδ' οὕτω λέγεις, ἔφη ἔγω, ὡσπερ ἐν τῇ τεκτονικῇ, καὶ γὰρ ἐκεῖ τέκτονα μὲν ἂν πρῶτον πάντες ἢ ἔξ μνηῶν ἄκρον, ἀρχιτέκτονα δὲ οὐδ' ἂν μωρίων δραχμῶν· ὀλίγοι γὰρ μὲν καὶ ἐν πάσι τοῖς Ἕλλησι γίνονται. »

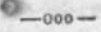
(2) Batissier. L. Histoire. de l'art monum. Paris. 1845. p. 156. De sorte qu'on peut considérer l'architecture hellénique comme le prototype de tous les styles d'architecture moderne.

(3) Ἰδὲ λόγ. ἡμέτ. ἔκρον. ἐν τῷ Πολυτεχ. κατὰ κατὰ τὸ 1855. σελ. 24. καὶ κατὰ τὸ 1856. σελ. 29. Vitruv. L. I. cap. I. P. 10 (Napol. 1758) non puto posse juste se profiteri Architectos, nisi qui ab aetate puerili his gradibus disciplinarum scandendo, scientia plurimum litterarum et artium nutriti, pervenerint ad summum templum Architecturae.

Θερράλειος λοιπὸν προβαίνωμεν εἰς τὰ πρόσω, ἀνατιθέμενος τὰς ἐλπίδας τῆς μελλούσης καὶ βεβαίας ἡμῶν προόδου, εἰς τὸν μέγαν τῆς Ἑλλάδος ἀγωνοθέτην, τὸν τρισέβαστον ἡμῶν καὶ πολυπόθητον Ἄνακτα. Νῦν δ' ὑμεῖς οἱ ἀθλήσαντες προσέλθετε εὐσεβάστως ἵνα ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς χειρὸς λάβητε τὸν ἐξ ἐλαίας στέφανον εἰς μαρτύριον τῆς ἐπιμελείας ὑμῶν, ἀνακράζοντες ὑπ' εὐγνωμοσύνης, ζήτω ὁ Βασίλευς, ζήτω ἡ Βασίλισσα, ζήτω διὰ παντὸς ἡ ἐστία τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

ΣΚΗΝΑΙ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλ. 196. σελ. 85.)

Ὁ Σαμουήλ Βουττερφλάυ ὁμοιάζει κουάκερον φέρων ἐνδυμα μὲν μετὰ πλατεῖας οὐράς καὶ εὐρέα θηλάκια, πῖλον δὲ πλατύχειλον καὶ ῥαβδίον χροσοκέφαλον, εἶχε τὸ ἦθος οὐτιοῦ μάκκρος, κατὰ τι παρεμφερὸν πρὸς τὸ τοῦ γέροντος Φραγκλίνου. Καὶ Φραγκλίνου λέγων ἐννοῶ τὸν ἀληθῆ ἐκείνον, δηλαδὴ τὸν πονηρὸν, τὸν θετικόν, τὸν ἐγωιστήν, καὶ ὄχι τὸν κατὰ φαντασίαν πλαστουργηθέντα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων τοῦ III' αἰῶνος, τὸν ἐπιστήμως ἐπικαλεσθέντα ὑπὲρ τοῦ ἐγγόνου του τὴν εὐλογίαν τοῦ ψυχροβραχούντος Βυλταίρου. Ὁ ἀληθὴς Φραγκλίνος, φρόνιμος, προσεκτικὸς, περισκεπτικὸς, ἀνάξιος νὰ πράξῃ κακὸν ἔργον, ἐπειδὴ τὰ κακὰ ἔργα ἀποδοκιμάζονται ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ συμφέροντος, ἔμεινεν ὁ τελειότερος ὑπογραμμὸς τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου, οὐδέποτε ἐλθὼν εἰς ἐριδίας μετὰ τοῦ νόμου. Ἐξ ἐναντίας ὁ σεβάσμιος Σαμουήλ Βουττερφλάυ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καυχῆθῃ ὅτι δὲν ἔλαβεν τινὰς σχέσεις μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην. Καὶ ναύτης, καὶ τυπογράφος, καὶ χειροῦργος, καὶ παντοπώλης, καὶ ξυλέμπορος, καὶ δικηγόρος γενόμενος ἀλληλοδιαδόχως, τετράκις ἐχρεωκόπησεν· ἀλλὰ μετὰ τὰς τέσσαρας χρεωκοπίαις ἡ περιουσία του ἀνέβαινεν εἰς ἑνὲς ἑκατομμύριον ταλλάρων, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον εἰς ἕξ ἑκατομμύρια Ἑλληνικῶν δραχμῶν. Ἐὰν θέλῃς, ἀναγνώστα, νὰ μάθῃς ὅποια ἦσαν αἱ χρεωκοπίαι αὐταί, σὲ περιγράφω τὴν τελευταίαν, καὶ ἐξ αὐτῆς εὐκόλως συμπεραίνεις τὸ εἶδος καὶ τῶν τριῶν ἄλλων. Ἀγοράσας ἀντὶ ἐννέα ἑκατομμυρίων δραχμῶν παστά, τὰ ἔστειλεν εἰς Νεοεβόρακον, καὶ μετὰ ἕνα μῆνα εἰδοποίησε τοὺς δανειστάς του ὅτι, ἐπειδὴ, μὴ ἐπιτυχόντος τοῦ ἐπιχειρήματος, κατεστράφη ἡ περιουσία του, εἶδεν πρὸς αὐτοὺς πεντήκοντα ἀντὶ ἑκάτον. Ἄλλ' εἰς τῶν δανειστῶν, ὑποπτευθεὶς τὰ λεχθέντα, τὸν ἐνήγαγεν εἰς τὸ δικαστήριον. Τότε ὁ Σαμουήλ Βουττερφλάυ, ὅστις εἶχε πωλήσει ὅλα του τὰ κτήματα, ἐλθὼν πρὸς τὸ δικαστικὸν βήμα, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς οὐρανόν, καὶ μετὰ καταναυτικὴν φωνὴν ἐ-

βεβαίωσεν ὅτι, δίδων πεντήκοντα ἀντὶ ἑκάτον, μένει ἀμπύωχος. Τί νὰ κάμῃ ὁ ἐνάγων δανειστής; λαμβάνει τὰ προσφερθέντα καὶ δίδει ἐξόφλησιν. Τῇ ἐπαύριον ὁμοῦς ὁ καλὸς σου Βουττερφλάυ ἠνοῖξε τὸ ἐργαστήριόν του, καὶ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν μεμρῆθῇ διὰ τὴν χθεσινὴν του ἐπιπολιάν. Εἰς πάντα ἄλλον τόπον θὰ θεωρεῖτο αἰσχρὸς δόλιος· ἀλλ' εἰς Σιότον πάντες ἐφρόνησαν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν του. Ἦτον ὁμοῦς καλὸς σύζυγος, καλὸς πατήρ, καὶ εὐλαβὴς τῶν ἐκκλησιῶν φοιτητής, ἀκροαζόμενος ἀείποτε μετὰ μεγίστης συντριβῆς καρδίας τὴν λειτουργίαν τῶν Μεθοδιστῶν. Ἦτο δὲ καὶ τοσοῦτω ῥαδιοῦργος ὥστε κατώρθωσε νὰ ἀναδειχθῇ δήμαρχος τῆς Scioto-Town καὶ ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατικῆς μερίδος.

Τοιοῦτος ὁ σεβάσμιος ψαρομάλλης ὅστις κατέβη εἰς Scioto-Town μετὰ τοῦ ἡμετέρου Βουσσού. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ συνάντησις αὕτη δὲν ἐγένετο κατὰ τύχην, ἀλλὰ κατὰ προτροπὴν τῆς Κόρρας, ἥτις ἐσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν πατέρα της περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Βουσσού. Ἀνήσυχος ὁ Σαμουήλ ἀνεχώρησεν ἀμέσως διὰ νὰ διεγείρῃ κατὰ τοῦ ἀρχαίου ιδιοκτήτου τῆς Σιότου ὅλας τὰς δημοκρατικὰς ἐφημερίδας. Εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἡ κοινὴ γίνωμη ἀποφασίζει περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων, ὁ τύπος εἶναι θανατηφόρον ὄπλον· ὅθεν ὅστις ἔχει αὐτὸ εἰς χειρὰς του εἶναι κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιπάλου του· διότι ἀπ' αὐτὸν κρέμαται νὰ τὸν συκοφαντήσῃ, νὰ τὸν διασύρῃ καὶ νὰ τὸν ὠθήσῃ καὶ εἰς αὐτοχειρίαν. Ὁ Βουττερφλάυ ἐγίνωσκε καλῶς τὴν δύναμιν ταύτην, καὶ διὰ τοῦτο ἠλπίζεν ὅτι εὐκόλως θὰ κατέβαλλε ξένον, μήτε φίλους μήτε ἐπιβρόν ἔχοντα. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐκ Νεοεβόρακου διὰ τῆς αὐτῆς ἀμάξης ἥτις ἔφερε τὸν Βουσσού, καὶ χωρὶς νὰ ἐλθῇ εἰς σχέσεις μετ' αὐτοῦ, ἐσπούδασε τὸν χαρακτῆρα καὶ τοὺς τρόπους τοῦ ἀντιπάλου του. Ἐνόησε δὲ ὅτι ὁ Γάλλος, ζωηρὸς ὢν, ἀποφασιστικὸς καὶ τολμηρὸς, δὲν ἦτον εὐκαταγώνιστος.

Ἐλθὼν εἰς Σιότον, ἐκάλεσεν ἀμέσως τὸν υἱὸν του Γεώργιον Οὐάσιγκτῶνα Βουττερφλάυ. Γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἐπιπολάζει ἡ συνήθεια τοῦ νὰ διδάσῃν εἰς τὰ τέκνα των αἱ γονεῖς τὸ ὄνομα τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Πολιτείας. Γίνονται τάχα διὰ τοῦτο καλῆτερα; Ὁ Κ. Γεώργιος Οὐάσιγκτῶνας Βουττερφλάυ ἦτο περίπου τριακοντούτης· εἶχε δὲ ἀνάστημα μέτρον, ὅψιν μαυρωπὴν, πρόσωπον ὀστεῶδες καὶ τραχύ, μέτωπον ὀρθὸν ὡς τοῖχον, μύτιν πολύγωνον καὶ ὀξεῖαν ὡς λεπίδα ξυραφίου, ὀφθαλμοὺς βαθεῖς καὶ ζοφεροὺς, καὶ βέδισμα αὐτομάτου. Οἱ στενοὶ μύνηγες, αἱ συνεσταλμέναι φλέβες καὶ τὰ ἐξωγκωμένα κατέστανον τὸ ἦθος του τραχὺ καὶ μᾶλλον ἀποτρόπαιον.

Ἡ οἰκία τοῦ Σαμουήλ Βουττερφλάυ ἦτο νεόδμητος ὡς ὅλαι αἱ τῆς Scioto-Town, διότι τῆς πόλεως ἡ χρονολογία δὲν ἀνέβαινεν ὑπὲρ τὰ ἕξ ἔτη. Ἦτο δὲ κατεσκευασμένη ἀπὸ τὸ κοινότατον εἰς τὸ Νεοεβόρακον καὶ τὴν Φιλαδελφίαν μαυροεἰδὲς μάρ-

μαρον. Ἡ εἴσοδος αὐτῆς ἦτο μεγαλοπρεπεία, διότι ὁ ἀρχιτέκτων εἶχε μιμηθῆ τὰ προτύπαια τοῦ Παρθενῶνος. Οἱ Ἀμερικανοί, ὡς καὶ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, δὲν ἔχουν ἰδίαν ἀρχιτεκτονικὴν, ἀλλ' ἀνεγείρουν οἰκίας καταστήματα καὶ μνημεῖα μιμούμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τοῦτο, ἄλλως τε, καὶ τὸν χρόνον οἰκονομεῖ καὶ τὴν φαντασίαν δὲν κοπιᾷζει. Ἐς πρὸς τὰ χρήματα δέ, καὶ τὰ ὑπεραγαποῦν ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσωτεύουν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος, κληρονομήσαντες, ὡς φαίνεται, τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο τοῦ Καίσαρος εἰπόντος ὅτι, καλὸν ν' ἀποκτῆ τις ὄλα διὰ τὴν ἐξοδεύῃ καὶ ὄλα.

Ὁ Σαμουήλ Βουττερφλάυ ὑπεδέχθη τὸν υἱὸν του εἰς τὸ γραφεῖόν του, διασκευασμένον μὲ πολυτέλειαν ἄγνωστον καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας χώρας τῆς Βύρωνης.

— Τί νέα, Γεώργιε; ἠρώτησεν ὁ πατήρ.

— Οἱ παστοὶ χοῖροι ἔχουν τρεῖς ἑκατὸν τὴν λίτραν.

— Καλά. Ἐχουν εἴς ἑκατὸν εἰς τὸ Νεοεβόρακον. Ἀγόρασε ἑκατὸν χιλιάδας λιτρῶν, καὶ στείλει τὰς ἀμέσως εἰς τὸν Wright καὶ συντρ.

— Ἡ Ζάχαρι ἔχει δέκα ἑκατὸν τὴν λίτραν.

— Πρόσμενε νὰ καταβῆ. Τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε.

— Γεώργιε Οὐάσιγκτων, ἔχω νὰ σὲ δώσω μίαν εἰδήσιν.

— Ὑπανδρεύθῃ ἡ ἀδελφὴ μου;

— Ἀμποτε! Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ ἀνόητη θὰ μείνῃ ἀνύπανδρος. Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Scioto-Town ἔρθεσε σήμερον.

— Ὁ ἰδιοκτήτης!

— Ναί, ὁ Γάλλος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀγοράσει τὸ δάσος, εἰς τὸ ὁποῖον σὺ κ' ἐγὼ ἐκτίσαμεν τὴν οἰκίαν μας, καὶ ὅπου ἔχομεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς περιουσίας μας.

— Νὰ τὸν πνίξωμεν.

— Τοῦτο ἐστοχάσθην κ' ἐγὼ· ἀλλὰ σὺ βέβαια δὲν ἀναλαμβάνεις τὸ ἔργον τοῦτο.

— Διὰ τί ὄχι; Ἀναλαμβάνω πάντοτε εὐχαρίστως πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς οἰκίας τοῦ Σαμουήλ Βουττερφλάυ καὶ υἱοῦ.

— Κάλιστα· ἀλλὰ πρέπει νὰ λάβῃς τὰ μέτρα σου. Κατὰ δυστυχίαν ἡμεῖς πρὸ πάντων ἔχομεν συμφέρον νὰ ἐκβάλωμεν ἀπὸ τὴν μέσην τὸν Γάλλον ἐκεῖνον, διότι τὸ ἐν τρίτον τῆς πόλεως μᾶς ἀνήκει καὶ ἂν ζητήσῃ τὴν ἰδιοκτησίαν του, θὰ πληρώσωμεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀποζημιώσεως.

— Δὲν θὰ πληρώσωμεν τίποτε. Συγκάλεσε μίαν συνέλευσιν, εἰπέ ὅτι ἕνας Γάλλος θέλει ν' ἀποξενώσῃ τῆς ἰδιοκτησίας των ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς Σιότο, βάλῃ φωτιὰν εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὴν Scioto-Herald, τὴν Scioto-Pioneer, τὴν Morning-Enquirer, καὶ εἰς ὄλας τὰς ἄλλας, καὶ ὅταν ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις κορυφωθῆ, ἀναψῆ τὴν ὑπόνομον· καὶ ἂν δὲν τὸν κρεμάσουν, θὰ φοβηθῆ νὰ μὴ τὴν πάθῃ καὶ θὰ φύγῃ μὲ τὰ τέσσαρα. Ἀλλ' ἢ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπ' αὐτόν.

— Ἴσως, Γεώργιε Οὐάσιγκτων· πιθανὸν ὅμως καὶ νὰ τρέχῃ παραπολύ. Εἶδα ἐκ τοῦ πλησίον τὸν Γάλλον ἐκεῖνον, καὶ δὲν μ' ἐφάνη εὐκαταφρόνητος.

— Τόσον καλῆτερα ἡ ἐπιτυχία μας εἶναι βεβαιότερα. Νομίζεις ὅτι ἔχει ὁρεξιν νὰ μονομαχήσῃ;

— Ἡξεύρω κ' ἐγὼ; Οἱ Γάλλοι εἶναι θερμοκέφαλοι, μάλιστα εἰς τὰ ξένα. Θέλεις νὰ τὸν προσκαλέσῃς εἰς μονομαχίαν;

— Ἐγὼ; διόλου. Διὰ τί ν' ἀφήσω εἰς τὴν τύχην ὅ,τι δύναμι ν' ἀποκτῆσω μὲ τὴν φρόνησιν. Γνωρίζεις τοὺς δύο μου μάρτυρας.

— Τοὺς Ἴρλανδοὺς;

— Ναί, τὸν Τζάκ καὶ τὸν Πατρίκ. Μὲ ἕνα τάλλαρον τὸν ἄνθρωπον, αὐτοὶ ὀρκίζονται ὅ,τι θέλω.

— Διάβολο! Πολύτιμοι ψευδομάρτυρες!

— Βέβαια. Ἐάν, παραδείγματος χάριν, ἀπαντήσω τὸν Γάλλον μας εἰς τὸν δρόμον... Ἀληθινά, πῶς ὀνομάζεται;

— Βουσσός.

— Ποῦ κάθεται;

— Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Βενέτ.

— Ἐάν λοιπὸν τὸν ἀπαντήσω καὶ τὸν ὀμιλήσω, πιθανὸν νὰ μὲ ἀποκριθῆ μὲ αὐθάδειαν. Τοιαῦτα καθημερινῶς συμβαίνουν! Ἐάν τότε, πνέων θυμόν, διευθύνω εἰς τὴν κεφαλὴν του τὸ πολυκαννὸν μου revolver... ὁ Τζάκ καὶ ὁ Πατρίκ θὰ μαρτυρήσουν ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἐπυροβόλησε. Δὲν σὲ φαίνεται καλὸν τὸ σχέδιόν μου;

— Καλὸν καὶ ἅγιον· ἀλλὰ προτιμῶ νὰ μὴ καταφύγῃς εἰς τοιαῦτα βίαια μέσα. Πιθανὸν ὁ κύρ Βουσσός νὰ εἶναι ὀπλισμένος. Καὶ ἂν δὲν τὸν φονεύσῃς εὐθὺς, σὲ φονεύει αὐτός, καὶ τότε τί σὲ χρησιμεύουν αἱ μαρτυρίαι τοῦ Τζάκ καὶ τοῦ Πατρίκ;

— Μὴν ἀνησυχεῖς, πάτερ μου· διότι, ἀφοῦ φονεύω τὰς χελιδόνας ἐνῶ πετοῦν μὲ τὸ revolver, ἤμπορῶ ν' ἀποτύχω εἰς ἄνθρωπον τρία βήματα μακρὰν μου;

— Ἡ εὐλογία τοῦ Ἰεσοῦ ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὰ ὄπλα σου, υἱέ μου.

— Ἀμήν!

Ἐν τῷ αὐτῷ ὁ Βουσσός, καταλύσας εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἠθέλησε νὰ λάβῃ τινὰς πληροφορίας πρὶν κοινοποιήσῃ τὸν σκοπὸν του. Καὶ ἐλθὼν εἰς δικηγόρον, ὑπεσχέθη αὐτῷ εὐθὺς εἰς ἀρχῆς, χίλια μὲν τάλλαρα ἐκ προκαταβολῆς, δύο δὲ χιλιάδας ὅταν ἀνακτήσῃ τὸ δάσος του· μετὰ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην διηγήθη τὴν ὑπόθεσιν του. Ὁ δικηγόρος ἐσκέπτετο ἐνῶ ὁ ξένος ὤμιλει. Καλὴ ὑπόθεσις, εἶλεγε καθ' ἑαυτόν, ἰκανὴ καὶ ὑπόληψιν καὶ χρήματα νὰ μὲ προμηθεύσῃ· δυστυχῶς ὅμως θὰ ἔχω ὀλόκληρον τὴν πόλιν ἐναντίον μου, θὰ χάσω ὄλον μου τὴν δημοτικότητά, καὶ ὅ ἀποτύχω εἰς ὄλας τὰς ἐκλογάς. Θὰ λέγουν ἰδέτε αὐτὸν τὸν δικηγόρον τοῦ Γάλλου, αὐτὸν τὸν Μάσον ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ γυμνώσῃ τοὺς συμπολίτας του. Ὁ ἀφανίσω ὄλον τὸ πολιτικὸν μου στάδιον· δὲν θὰ γίνω οὔτε βουλευτὴς τῆς πολιτείας, οὔτε ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν· ἡ πατρίς θὰ στερηθῆ διὰ παν-

τὸς τὰς ὀφελίμους ὑπηρεσίας μου, καὶ, τὸ σημαντικώτερον, θὰ κάμω ἰσχυροτάτους ἐχθρούς, μαλιστα τὸν Σαμουήλ Βουττερφλάυ, τὸν ἀχρεῖον τοῦτον ὑποκριτὴν, ὁ ὁποῖος κάμει ὅ,τι θέλει εἰς τὴν πόλιν μας. Εἶναι καλὸς νὰ ἐξοδεύσῃ καὶ ἑκατὸν χιλιάδας τάλλαρα διὰ νὰ μὲ καταστρέψῃ. Εἶμαι ἄνθρωπος μὲ γυναῖκα καὶ παιδιά, καὶ πρέπει νὰ ζήσω. Εἰς τὸ ἀνάθεμα λοιπὸν καὶ ὁ Γάλλος καὶ τὰ τάλλαρά του· ἂς ὑπάγῃ εἰς ἄλλον δικηγόρον. Ἐγὼ πλύνω μου τὰς χεῖρας, ὡς ὁ Ηιλάτος... Ἀλλὰ καὶ τὰ χίλια τάλλαρα δὲν εἶναι κακὰ· εἶναι ἐνὸς χρόνου ἐργασία. Ἐστὼ· δὲν ἀναλαμβάνω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κερδήσω τὴν δίκην του, ἀλλὰ νὰ συνηγορήσω μόνον· — καλὰ ἢ κακὰ ἀδιάρητον, φθάνει νὰ ψηλαφῶν τὰ χίλια τάλλαρα... Πλὴν, γνωρίζω τὸν ἑαυτόν μου· εἶμαι φύσει εὐγλωττος, θὰ ἐνθουσιασθῶ, θὰ ἐλκύσω τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν, καὶ θὰ ἔχω ἐχθρούς μου εἰς ὄλον μου τὴν ζωὴν ὀλόκληρον τὴν πόλιν καὶ αὐτὸν τὸν κύρ Σαμουήλ. Δὲν ὑπάρχει τάχα τρόπος νὰ μὴ χάσω μίτη τὰ χίλια τάλλαρα, μίτη τὴν δημοτικότητά μου, μίτη τὴν φιλίαν τοῦ Βουττερφλάυ;... Τὸ ἤρκα· ὅταν τὸ ἀλόγον τρώγῃ ἀπὸ δύο χωράφια γίνεται παχύτερον. Τοιαῦτα ἀναπολήτας κατὰ νοῦν ὁ Κ. Μάσον ἐβεβαίωσε τὸν Βουσσόν ὅτι ἡ ὑπόθεσις του ἦτο δικαία, ὅτι δὲν θ' ἀπεδίδοτο μὲν εἰς αὐτὸν τὸ δάσος, διότι μετεβλήθη εἰς πόλιν, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ἀποζημιώσιν ἐπέκεινα τῶν πεντακοσίων χιλιάδων τάλλαρων. — Ἐμπιστεύθητι, εἶπεν ἐπὶ τέλους, εἰς ἐμὲ, ὑπόσχουμαι νὰ κερδήσῃς τὴν δίκην σου.

Ὁ δὲ Βουσσός εὐχαριστήσας αὐτὸν ἀνεχώρησεν· ἀλλὰ καὶ ὁ Μάσον ἐξῆλθε συγχρόνως, καὶ ἐπισκεφθεὶς τὸν Σαμουήλ Βουττερφλάυ ἐπρόσφερεν αὐτῷ τὰς ὑπηρεσίας του. Οὗτος δέ, ἐπαινέσας τὸν ζῆλον του, τὸν εὐχαρίστησε διὰ τὴν προδοσίαν του καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ἀπατῆ τὸν Βουσσόν, καὶ νὰ τὸν προσκαλέσῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὴν ἐξοχὴν, διὰ νὰ λάβωσι καὶ οἱ ἀντίπαλοί του τὴν ἐξεγέρωσιν τὸν λαὸν κατ' αὐτοῦ. Ὁ δικηγόρος ἐνήνεσεν, ἐπροσκάλεσε τὸν Βουσσόν εἰς κυνήγιον ἐλάφων, καὶ τὸ ἑσπέρας ἀνεχώρησεν.

Τὴν δ' ἐπιούσαν ἡ Scioto-Herald περιεῖχε τὰ ἐφεξῆς:

« Ἀνήκουστος ἀχρεῖός τις! Ἀναιδῆ ψεύδῃ ἐνὸς Γάλλου! Ψευδεῖς τίτλοι ἰδιοκτησίας τῆς Scioto-Town!!!

« Καθ' ἑκάστην οἱ τρομερώτεροι κακοῦργοι τῆς Εὐρώπης καταφεύγουσιν εἰς τὴν ὀρασίαν καὶ γενναίαν πατρίδα μας, φέροντες τὸ μύλημα τοῦ τόπου ὅπου βραχίλευει ὁ δεσποτισμὸς. Εἰς τῶν κακοῦργων τούτων, τὸ μὲν γένος Γάλλος τὸ δὲ ὄνομα Βουσσός, παρουσιάσθη χθὲς εἰς τὸν δικηγόρον Κ. Μάσον, καὶ ὑπέβαλεν εἰς αὐτὸν ψευδεῖς τίτλους ἰδιοκτησίας κατὰ τοὺς ὁποίους αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως μας ἐπωλήθη εἰς τὸν πατέρα του. Ὁ ἀναίσχυτος οὗτος πλαστογράφος δὲν ἐφοβήθη νὰ παραχαράξῃ τὴν ἱεράν σφραγίδα τῆς Κυβερνήσεώς μας. Ἐλπίζομεν ὅτι πάντες οἱ καλοὶ πολῖται θέλουσι συνενωθῆ διὰ

νὰ διώξωσιν ὅπως πρέπει μετ' αἰσχύνῃς, τὸν κακοῦργον ἐκεῖνον, τὸ ἔκτρομα τῆς Γαλλίας καὶ τῆς ἐλευθέρως Ἀμερικῆς. Πρέπει νὰ τὸν μαστιγώσωμεν, νὰ τὸν ἀπαγχονίσωμεν, ἢ νὰ τὸν ρίψωμεν ὀλόγυμον εἰς τὴν πίσσαν; τοῦτο ἀπόκειται εἰς τὴν σύνασιν τῶν πολιτῶν. »

Τὸ ἄρθρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον συνέταξεν ὁ γέρον Σαμουήλ, ἐπανελήθη μετὰ σχολείων ἐτι σφοδρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐφημερίδας· ἡ κατακραυγὴ κατέστη πάγκοιτος, διότι εἰς τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων τῆς Σιότου ὀλίγον ἔμελε περὶ τῆς νομιμότητος τοῦ τίτλου των. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν, πᾶς κάτοχος, ὅθενδήποτε καὶ ἂν προέρχεται ἡ κατοχὴ, θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀληθῆ ἰδιοκτήτην. Τῆς ἀρχῆς ταύτης ἡ ἀφορμὴ, ὀφελίμος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ συνοικισμοῦ καὶ εἰς τὰς ὀλιγοπληθεῖς χώρας, εἶναι πολλὰ ἐπικίνδυνος εἰς τὰ πλούσια κράτη ὡς τὸ Ὀϊόν. Οἱ πολῖται τῆς Σιότου ἐθεώρουν λοιπὸν τὸν Βουσσόν ὡς ληστήν, ὁ δὲ Σαμουήλ Βουττερφλάυ, ὀφελούμενος ἀπὸ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν συνεκάλεσε μαγίστην συνέλευσιν εἰς τὸ βπαίθρον. Ἡ Scioto-Town καίτῃ εἰς λαμπρὰν θέσιν· ἔχουσα ὀπισθεν ἡμικύκλιον συνδεδῶρον λόφων παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων ῥέει ὁ Red-River, παρατείνεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Σιότου διαρρέομένην πεδιάδα, καὶ ὡς ἀμφιθέατρον ἀνυψοῦται ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου· γέφυρα δὲ ζευγνύει αὐτόν, συννεοῦσα τὴν κάτω χώραν μετὰ τῆς ἄνω. Ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀνυψοῦται ὀροπέδιον ἰκανὸς ἐκτεταμένον, ὅθεν φαίνεται ὄλη ἡ πόλις καὶ μέρος τῆς κοιλάδος τοῦ Σιότου· ἐκεῖ ἡ ἐθνοφυλακὴ προγυμνάζεται περὶ τὸ πυροβολεῖν, καὶ ἐκεῖ συγκροτεῖται καὶ δημοτικὴ συνέλευσις.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι ὑπήκουσαν προθύμως εἰς τὴν συγκαλέσιν τοῦ γέροντος Σαμουήλ, διότι τὴν μὲν κοινὴν περιέργειαν εἶχον διεγείρει τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων, εἰς οὐδὲν δὲ μέρος τοῦ κόσμου ὄσον εἰς τὴν Ἀμερικὴν, οἱ πολῖται ἀγαποῦν ν' ἀναμιγνύονται εἰς τὰ δημόσια πράγματα. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη διασκέδασις τῶν Γιαγκῶν. Συνελθόντων δὲ δεκαπέντε χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν εἰς τὸ ὀροπέδιον, ὁ Σαμουήλ Βουττερφλάυ ἀπήγγειλε μὲ φωνὴν σοβαρὰν καὶ ἐπίσημον τὰ ἐξῆς:

« Κύριοι καὶ Κυρίαι! Ἐάν ποτε ἡ θεῖα πρόνοια ἐπαδαψέλευσεν εἰς ἔθνος ἰσχυρὸν ἀπὸ τῆς γεννησεώς του τὰς εὐλογίας τῆς, τὸ ἔθνος τοῦτο εἶναι βεβαίως τὸ ἐλεύθερον καὶ μέγα καὶ γενναῖον τῶν Ἀμερικανῶν. Οὐδὲ ἔτος παρήλθεν ἀφοῦ ἐπροκηρύξαμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν μας, χωρὶς νὰ προστεθῆ νέα δόξα καὶ νέα εὐδαιμονία εἰς τὸν σωρὸν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς δόξης τὸν ὁποῖον τὰ παρελθόντα ἔτη συνεκρότησαν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡ μεγάλη πολιτεία, ἡ λούουσα τοὺς πόδας τῆς εἰς τὴν Μεξικανικὴν θάλασσαν, ἐκτείνει τὸν δεξιὸν τῆς βραχίονα εἰς τὸν Εἰρηνικόν, καὶ τὸν ἀριστερὸν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Ἐκατομμύρια κατοίκων κοσμοῦσι σήμερον τὰς ἐρήμους εἰς ἃς ἐφοίτων ἔλαφοι μόνον καὶ βούβκαλοι πρὸ

της ελεύσεως του Ουάτζερ Ραλίγ και Ουίλλιαμ Πέν εις τὰ μακάρια ταῦτα παράλια. Ἀπέρωντοι πόλεις ὑψούνται παρὰ τοὺς ποταμούς τοὺς ὁποίους διέσχίζον λέμβοι Ἰνδῶν, καὶ σιδηροὶ δρόμοι φέρουσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς χώρας τὸν σίτον τὸν κατακλύζοντα μὲν τὰς ἡμετέρας ἀποθήκας, ποθούμενον δὲ σφοδρῶς ὑπὸ τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ ποῦ ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς τούτου κράτους εὐρίσκειται τόπος ὠραιότερος καὶ τερπνότερος τῆς φιλιτάτης ἡμῶν κοιλάδος τοῦ Σιότου, οὗτινος κατάφυρα τὰ ὕδατα ἀναβρύουσιν ἀπὸ τῶν βαθυτάτων ἐγκάτων τῆς θαψιλοῦς τοῦ Ὄου γῆς, καὶ ἀρδεύουσι διὰ τῶν εὐεργετικῶν αὐτῶν ναμάτων, ἅτινα ἐπαυξάνει ὁ Red-River, τὴν ἰσχυρὰν ταύτην πόλιν, τὸ ἔργον τῶν χειρῶν καὶ τὸ καύχημα τῆς καρδίας ἡμῶν; Τίς ὠκοδόμησε τὰς οἰκίας ταύτας, ὧν ἡ ποιικίλη ἀρχιτεκτονικὴ ἐκπροσωπεῖ ὅλα τὰ κάλλη τῶν θαυμασιωτέρων μνησίων τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Εὐρώπης; Τίς ἀρχιτέκτων, τίς μηχανικός διέγραψε τὰς ὀρθογωνίους καὶ συμμετρικωτάτας ταύτας ὁδοῦς; Τίς συνῆψε τὰ θαύματα τῆς τέχνης πρὸς τὰ τῆς φύσεως, ἀναμιγνύων λειμῶνας, μάνδρας χοίρων καὶ πλουσίας βοσκὰς μετὰ τῶν δημοσίων ἀγορῶν καὶ ἀγυῶν; Τίς; . . . ὁ βιομήχανος οὗτος λαός, μέγας κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ὕλης καὶ τὰ ἔργα τῆς διανοίας, ὁ κρατῶν δι' ἀδαμάστου χειρὸς τό τε ἄροτρον καὶ τὸ ξίφος, ὁ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πολεμίων ἔθνων κηρυττόμενος μέγιστος, μεγαθυμότερος, ἀτρόμητος καὶ πλουσιώτατος ὑπὲρ πάντων ἄλλων λαῶν! »

Ἐνταῦθα, λήξαντος τοῦ προομιῶν ὁ ρήτωρ ἀπέμαξε τὸν ἰδρῶτα τοῦ μετώπου του. Γενικὴ δὲ καὶ μεγάλη ἀνευρημία ἐμαρτύρησε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεγαλοπρεποῦς εὐγλωττίας του. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξηκολούθησε λέγων:

« Τίς λοιπὸν, συμπολίται, ἤθελέ ποτε ἀμφιβάλλει περὶ τῆς αἰωνίας διαρκείας τοιοῦτου ὠραίου ἔργου; Καὶ ὅμως, ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου! Ξένος τις, Ἀμκληκίτης, ἰδὼν τὴν δόξαν καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, ἤλθε νὰ χύσῃ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν ὄνειδος καὶ ἐξουθενώσιν. Ἡθέλησε νὰ εἰπωσιν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ περὶ ἡμῶν τὰ λόγια ταῦτα τοῦ προφήτου: « Καὶ ἠρημώθη ἡ πόλις Ἄρ ἐν νυκτί, καὶ Μοάβ ἐσίγησε: τὰ τεῖχη αὐτῆς κατεστράφη, καὶ ἑκστασις κατέλαβε τὸν Μοάβ. » Ναι, συμπολίται, Γάλλος τις ἐτόλμησε νὰ συλλάβῃ τὸ βδελυρὸν σχέδιον τοῦ ν' ἀποδιώξῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἡμῶν, νὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν ἡμῶν, ν' ἀπογυμνώσῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἡμᾶς τὰ ἐλεύθερα τέκνα τῆς Ἀμερικῆς, καὶ νὰ κατασταθῇ κύριος ἐνταῦθα, λέγων: « Ἡ κοιλάς αὕτη εἶναι ἐμῆ, ἡ πόλις αὕτη μοι ἀνήκει: χάριν ἐμοῦ ὁ Σιότος διαρρέει ταῦτα τὰ πεδία, χάριν ἐμοῦ λούει τοὺς πρόποδας τῶν λόφων, χάριν ἐμοῦ τοὺς λειμῶνας καλύπτουσιν ἀγέλαι, καὶ πλοῖα μετακομίζουσιν εἰς Ὅϊον ξύλα, κρέας, σίτον, καὶ παραλαμβάνουσι προϊόντα τῶν νήσων. »

Ταῦτα ἀκούσαντες τὸ πλῆθος ἀφῆκον τρομερὸν

γρυλλισμόν καὶ δέκωσαν τὸν ρήτορα. Κατ' εὐτυχίαν ὁ Βουσσὺς κνηγῶν ἠσύχως μετὰ τοῦ δικηγόρου του ἐλάφους, ἦτο μακρὰν τῆς πόλεως. Ὁ γέρον Σαμουὴλ διηγήθη ἐτ' ἐκτάσει τὰς ἀξιώσεις τοῦ Βουσσού, καὶ διεκλήρυσεν ὅτι οὐδὲ ἐλάχιστον εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Σιότου. Ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐπιτήδειός τῆς παραχαράκτης, πλαστογράφου τοὺς τίτλους τῆς ἰδιοκτησίας του, ἐπέθεσε καὶ ψευδῆ σφραγίδα τοῦ εἰς Οὐάσιγκτων ἐπιτρόπου τῶν δημοσίων γαιῶν. Καὶ ἐπειδὴ, ὡς γνωστὸν, πιστεύομεν εὐκόλως ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν, ὅλοι δὲ εἰ περιεστῶτες συμπερόν εἶχον νὰ καταδικασθῇ ὁ Βουσσὺς, κανεὶς δὲν ἀντέκρουσε τὰ ψεύδη τοῦ Βουττερφλάϋ. Μετὰ πολλοὺς δὲ καὶ βιαίους λόγους, κατὰ τὸ Ἀμερικανικὸν ἔθος, ἡ συνέλευσις ἀπεφάσισεν ὁμοθυμαδὸν τάδε:

« Ὁ Κάρολος Βουσσὺς, λεγόμενος μὲν ἰδιοκτήτης τῆς γῆς τῆς Scioto-Town, ἀληθῶς δὲ ἀναίσχυτος πλαστογράφος, νὰ γυμνωθῇ πάντων τῶν ἐνδymμάτων του, νὰ βυθισθῇ εἰς μέγα πῖθον ὑγρᾶς πίσης καὶ νὰ κυλισθῇ εἰς σωρὸν πτερῶν. »

« Νὰ διωχθῇ ἀπὸ τῆς πολιτείας: εἰδὲ ποτε ἐπανέλθῃ νὰ ἀπαγχονισθῇ. »

« Ἡ Συνέλευσις ψηφίζει εὐχαριστίας πρὸς τὸν Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ὡς ἐκπληρώσαντα τὰ δημαρχικὰ του καθήκοντα μετὰ πολλῆς γενναιότητος: θέλει δὲ προσφέρει αὐτῷ φιάλην ἀργυρᾶν εἰς ἀμοιβὴν τῆς καρτερίας τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἀξιοτίμου τούτου gentleman. »

Καὶ ταῦτα ἀποφασίσασα διελύθη.

Ὁ δὲ Βουσσὺς ἐπανῆλθε τὴν ἐπιούσαν πρὸς τὸ ἐσπέραι εἰς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ προδότου δικηγόρου του. Ἀφοῦ ἐγεύθη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπως φαιδρὸς καὶ πλήρης ἐλπίδων, ὅτι θὰ εἶδιδετο εἰς αὐτὸν ἂν ὄχι τὸ κοπὲν καὶ καὲν δάσος του, τοῦλάχιστον ἀποζημιώσεις. Ἐίψας κατὰ τύχην τὸ βλέμμα εἰς τὴν Scioto-Herald ἀνέγνωσεν ἀπορῶν τὰ τῆς χθεσινῆς συνελεύσεως.

« Πιθανόν, ἔλεγεν ἡ ἐφημερίς, ὁ ἀχρεῖος ἐκεῖνος πλαστογράφος νὰ μὴ ἐπεριμεινε τὴν τιμωρίαν εἰς τὴν ἐμελλε νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸν ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις. Λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ δικηγόρος του Μάσον, τὸν ἔπεισε περὶ τοῦ κινδύνου, καὶ τὸν ὠδήγησε μόνος πέραν τῶν ὁρίων τῆς πολιτείας. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς προτιμῶμεν τὸν τρόπον τοῦτον, μὴ θέλοντες νὰ μιάνωμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν διὰ τοῦ αἵματος τοιοῦτου ἀχρεῖου. »

Ἄδύνατον εἶναι νὰ παραστήσω τὴν ἀγανάκτησιν, ἢ μᾶλλον τὴν μανίαν τοῦ Γάλλου. Ἐγερθεὶς ἀμέσως μὲ σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμούς, ἐκόμωσεν τὸ ἐνδυμμά του, ἠτοίμασε τὸ revolver του καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐφημεριδογράφου: ἀναμφιβόλως, ἂν εὕρισκεν αὐτόν, ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη θὰ ἦτον ἡ τελευταία του: ἀλλ' ἀτυχῶς εἶχε νυκτώσει, τὸ γραφεῖον ἦτο κλειστόν, καὶ ὁ Βουσσὺς ἠναγκάσθη νὰ κοιμηθῇ χωρὶς νὰ φονεύσῃ κανένα.

Τὴν νύκτα ὅμως ἤλλαξε σκοπὸν: ἀναγνώσας τὰ ὀνόματα τῶν ρητόρων τῆς συνελεύσεως, παρετήρησεν ὅτι ὁ γέρον Βουττερφλάϋ ἦτον ὁ αὐτουργός τῆς

συκοφαντίας: ἀπὸ τοῦτον λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ λόγον, καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ κηρύξῃ ὅτι ἐψεύσθη. Ναι μὲν ἐβλεπεν ὅτι εὕρισκετο μόνος ἀπέναντι χιλιάδων ἐχθρῶν, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἐκ τῶν τυχόντων ὁ Βουσσὺς, διότι εἶχε ψυχὴν φύσει ἀτρόμητον καὶ ἰσχυρὰν: ναι μὲν δὲν ἠγάπα τὰ χρήματα, ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ ἔσω καὶ ἐνώπιον ἀνωτέρας καὶ ἀκαταμαχίτου δυνάμεως. Ἐτριξε τοὺς ὀδόντας καὶ μόνον συλλογιζόμενος τὸ νὰ ἀναχωρήσῃ ἄπρακτος, καὶ νὰ καταλείψῃ μετὰ τῶν Γιαγκῶν ἄτιμον ὄνομα. Εἰς τοῦτο δὲ προσθετέον ὅτι ἦτο Γάλλος, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι φέρει τὴν Γαλλικὴν σημαίαν εἰς ξένον τόπον. Ἀτιμάζων τὴν σημαίαν αὐτὴν δὲν θὰ ἠτίμαζε τὴν πατρίδα του; Ταῦτα ἀναπολήσας ἀπεφάσισεν ἢ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ δίκαιόν του ἢ ν' ἀποθάνῃ.

Μόλις ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ ἐγερθεὶς ἐνεδύθη μετὰ τινος κομψότητος, ἔχων τὸ μὲν revolver εἰς τὸν θυλακίον του, τὸ δὲ bowie-knife παρὰ τὸ στῆθος του, ἐπρογέυθη ἀταράχως, καὶ ἐξελθὼν ὑπῆγεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ. Σημειώτεον ὅτι πᾶσα ἡ πόλις τὸν ἐγνώριζε. Σπανίως ἐπισκέπτονται ξένοι τὴν Scioto-Town, καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Γάλλου φυσιολογία δὲν ὠμοιάζε τὰ συνσταλμένα καὶ ὀστεώδη καὶ σκυθρωπὰ πρόσωπα τῶν Ἀμερικανῶν. Νέα τις καὶ ὠραία Ἰρλανδὴ, ἥτις ὑπηρετεῖ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, γνωρίζουσα τὰ διατρέξαντα τὴν προτεραιὴν καὶ λυπούμενη τὸν Βουσσὺν, ἐπροσπάθησε νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ νὰ ἐξέλθῃ.

— Ὠραία μου νέα, εἶπεν ὁ Γάλλος, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον: πρέπει νὰ ἐξέλθω.

— Φυλαχθῆτε, κύριε: ἔχουν κακοὺς σκοποὺς διὰ σᾶς. Ὁ Πατρικ μὲ εἶπεν ὅτι θὰ φονεύσετε τὸν Κ. Γεώργιον Οὐάσιγκτων Βουττερφλάϋ;

— Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός ὁ Πατρικ;

— Τίμιός τις Ἰρλανδός ὁ ὁποῖος μὲ ἀγαπᾷ, καὶ δὲν ἔχει παρὰ ἐν μόνον ἐλάττωμα, νὰ κοιμᾶται ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸν ἥλιον, καὶ νὰ πίνῃ ὅλην τὴν νύκτα βράκι. Νά, ἰδέτε τον, μᾶς κυττάζει.

Καὶ ἀληθῶς ὁ Πατρικ καὶ ὁ φίλος του Τζάκ, ἐπιθυμοῦντες νὰ κερδήσωσι τὸ τάλλαρον τῶν κατεσκόπευον τὰ κινήματα τοῦ Βουσσού. Καὶ τοὺς παρετήρησε μὲν αὐτός, ἀλλὰ δὲ ἐταράχθη, διότι ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησίν του δὲν ἐβλεπε τὸν κίνδυνον. Μαθὼν ποῦ κατοικεῖ ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ἦλθε πρὸς αὐτόν: ἦλθον δὲ εὐθὺς μετ' αὐτόν καὶ οἱ δύο Ἰρλανδοί.

Ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων καὶ ὁ Σαμουὴλ ἐπρογέυοντο ὅτε τοῖς ἀνήγειλον τὴν ἀφίξιν τοῦ Γάλλου. Καὶ ὁ μὲν Σαμουὴλ ἔγεινε κάτωχρος προῖδων τοὺς σκοποὺς τοῦ Βουσσού, ὁ δὲ υἱὸς του ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ γραφείου του revolver, τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐξηκολούθησε νὰ προγέυεται. Μετελθὼν ἐπὶ δύο ἔτη τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ναύτου, μετῆρχετο συγχρόνως, ὡς ἐλέγετο, καὶ τὴν σωματτεμπορίαν. Συνειθισμένους λοιπὸν νὰ συντρίβῃ τὴν κεφαλὴν δυσπειθοῦς Μαύρου ἢ νὰ τὸν μαστιγιγῇ ἀνηλεῶς, δὲν

ἐπολυσυλλογιζέτο πόσον ἀξίζει ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Βουσσὺς εἰσελθὼν διευθύνθη ἀμέσως πρὸς τὸν Σαμουὴλ, καὶ τὸν ἠρώτησε:

— Μὲ γνωρίζετε, κύριε;

Ἄλλ' ὁ Σαμουὴλ ὠχριάσας ἔρριψε βλέμμα ἰκατευτικὸν πρὸς τὸν υἱὸν του, ὅστις ὑπολαβὼν,

— Δὲν παρουσιάζονται, εἶπε, κύριε, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Πῶς ὀνομάζεσθε;

Καὶ ὁ Γάλλος, ἀτενίσας αὐτόν μὲ περιφρόνησιν, — Μὴν ἀνησυχεῖτε, ἀπεκρίθη, θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα σας. Σὺ δὲ, Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ, ἀποκριθῆτι εἰς τὴν ἐρώτησίν μου. Διὰ τί προχθές, ἐπὶ πλῆρους συνελεύσεως, μὲ ὀνόμασες ἀναίσχυτον πλαστογράφον;

— Κύριε, ἀπεκρίθη τρέμων, μὲ ἀπάτησαν: βλέπω ὅτι εἴσθε gentleman.

— Κακοῦργε, ἀνεκραύγασε βροντοῶνως ὁ Βουσσὺς, γονάτισε καὶ ζήτησέ με συγχώρησιν.

Καὶ τὸν ἤρπασεν ἀπὸ τὸν λαίμον.

— Ἄ! ἄ! ὑπέλαβεν ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων: gentleman ἢ ὄχι, ὅλ πληρώσεως ἀκριβὰ τὴν αὐθάδειάν σου.

Καὶ ἐγερθεὶς ὤρμησε κατὰ τοῦ Βουσσού. Συγχρόνως οἱ δύο Ἰρλανδοί, οἵτινες παρετήρηον ἐξωθεν τὰ γινόμενα, εἰσῆλθον πάλλοντες μεγάλας μαχαίρας: ἀλλ' ὁ Γάλλος στρέψας πρὸς αὐτοὺς τὸ revolver τοὺς ἐφόβισεν ἐπὶ τινα δευτερόλεπτα.

— Τέσσαρες ἐναντίον ἐνός! ἀνέκραξεν. Ὁμοιογῶ τὴν φρόνησίν σας, κύριε Βουττερφλάϋ, θὰ σᾶς ἀπαντήσω καμμίαν ἡμέραν. Κάμετέ με τόπον.

Καὶ ἀρπάσας τὴν τράπεζαν τοῦ προγεύματος τὴν ἐξεσφενδύσιν ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου του, καὶ διῆλθε διὰ τοῦ ἐστιατωρίου κρατῶν διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τὸ bowie-knife, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τὸ revolver. Ὁ Πατρικ τὸν ἐπλήγωσε διὰ τῆς μαχαίρας του: αὐτὸς δὲ στραφεὶς τὸν ἐπιστόλισε καὶ τὸν κατέβηλεν: ἔπειτα δὲ ἀνοίξας τὴν θύραν ἐξῆλθεν. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων, ἀνανήψας ἐπιστόλισε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπλήγωσεν εἰς τὸν ἀριστερὸν ὤμον: ἀλλὰ καὶ ὁ Βουσσὺς ἐπιστρέψας μαινόμενος ἐπιστόλισε τὸν ἐχθρόν του: ἀτυχῶς ὅμως ἡ σφαῖρα ἐνεπήθη εἰς τὸν τοῖχον. Οἱ ὑπηρεταὶ ἀνεκραύγασον: « φονεῖτε, φονεῖτε! » καὶ ὁ Τζάκ, ὡς καὶ τινες γείτονες τοῦ Σαμουὴλ ἐπέπετον κατὰ τοῦ Γάλλου.

Ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων ἠτοιμάζετο νὰ πιστολίσῃ καὶ δεύτερον τὸν ξένον, ἐν ᾧ ὄχλος πολὺς συνελθὼν ἀνέκραξε: « φονεύσατε τὸν Γάλλον! » Τότε ὁ Βουσσὺς, νομίσας φρόνιμον νὰ ὑποχωρήσῃ, ἔδραμε μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ὁδοῦ. Καθημαγμένος, γυμνὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν, καὶ πνέων μανίαν κατεφόβιζεν ὅλον τὸν κόσμον, καὶ πάντες ἀπεσύροντο διὰ νὰ τὸν ἀφήτωσι νὰ περάσῃ. Οἱ δύο Βουττερφλάϋ, οἱ Ἰρλανδοὶ καὶ οἱ θεαταὶ ἐκραύγασον μεγαλοφῶνως: « Πιάσατε τὸν φονέα, τὸν ληστήν, τὸν πλαστογράφον! » ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμα. Οὕτω λοιπὸν τρέγων ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμόν, πέραν τοῦ ὁποῦ ἐβασίλευαν δάση καὶ ἐλευθερία, καὶ χωρὶς νὰ

διστάτη έπεσαν εις αυτόν, και κολυμβών, αν και επιποδιζόμενος από τα ένδύματα και τας πληγάς του, επέρασαν άντικρύ. Εύτοχως ούδεμία γέφυρα ζευγνύει τόν Σιότον· αλλά τινες τών ένθερμότερων έχθρών ήθέλησαν να τόν καταδιώξωσιν έντός λέμβων. Ο γέρον όμως Βουττερφλάυ τούς εμπόδιεσιν είπων ότι, ως και ο Καίσαρ έλεγε, πρέπει να κάμωμεν χρυσήν γέφυραν εις τόν φεύγοντα έχθρόν. Του συνετού τούτου αξιώματος επιδοκιμασθέντος υπό πάντων έν γένει, ο Βουσσός εξηκολούθησεν ή σύχως τόν δρόμον του.

Αλλά δέν ήτο και υγειής. Τα τραύματά του αν και ακίνδυνα, ήσαν όμως άδύνηρά, και διά την άπώλειαν ικανού αίματος ήσθάνετο έκυτον άδύνατον. — Ήρατα τό κατώρθωσα! έλεγε καθ' έκυτόν, και ο φίλος μου Ροκεβρύν θά γελάση διά την άπειρίαν μου. Έρχομαι, με λέγουν πλαστογράφον, θυμόνω, με πιστολιζούν και φεύγω. Λαμπρά τρώντι έκστρατεία. Μα την πίστιν μου, ή θ' άποθάνω, ή θά δεκατίσω όλον τό γένος του Βουττερφλάυ.

Και καταρώμενος την τύχην του και τούς Βουττερφλάυ έπροχώρει εις τό δάσος διευθυνόμενος κατά τύχην προς άρκτον. Έπειδή δέ ή νύξ έπλησίαζε, και δρόμος δέν υπήρχεν, ήναγκάσθη να καταλύση υπό δένδρον, πλησίον πηγής καθαράς. Έπιεν, έπίλυνε τās πληγάς του, και, αν και ήσθάνετο πείναν σημαντικήν, εξ ανάγκης έμεινε νηστις. Εσύναζε ξύλα ξηρά, ήναψε πυρ και έκοιμήθη ήσύχως. Την επαύριον, εξυπνήσας ένωρίς, είδε μέγαν όρνθιν διανυκτερεύσαντα μαλθακώς πλησίον του έντός αύτου του επενδύτου του, τόν έρριψε κατά γης, επανέλαβε τόν δρόμον της προτεραίας, και ήλθεν εύτυχως εις μεμακρυσμένην Γερμανών έξοχην όπου έφιλοξενήθη, χάρις μάλιστα εις τό βαλάντιόν του τό όποιον, κατά μεγίστην τωόντι εύτυχίαν, εύρέθη εις τό θηλάκιόν του. Διά του εύτελους τούτου μετέλλου, τό όποιον σήμεραν τιμάται και ισχύει πλέον και της άρετης και της μεγαλοφυίας, ήλθεν εις τόν καταρράκτην του Νιαγάρα, εκείθεν κατέβη την λίμνην Ονταρίαν και τόν ποταμόν Αγ. Λαυρέντιον, και έφθασεν εις Μοντρεάλ, όπου ο φίλος του Ροκεβρύν ήπόρησεν ιδών αυτόν επανελθόντα τώσω ταχώς.

Ότε δέ ο Βουσσός διηγήθη τά συμβάντα και τούς φιλεδικούς σκοπούς του, ο Καναδός απεκρίθη — Καλλίσιτα έπραξες, φίλτατέ μου εξαδέλφε, ό,τι έπραξες. Ο Γάλλος δέν πρέπει πώποτε να υποχωρή; πρέπει να επιπίπτη στρατιωτικώς κατά του έχθρου, με την λόγην, όπως άλλοτε και οι πατέρες μας. Δέν επέτυχεν ή λόγην σου, έστω τό κακόν δέν είναι αδιόρθωτον. Συ και ο Βουττερφλάυ παίζετε βαρύ παιγνίδι. Ο Βουττερφλάυ εκέρδησε τό πρώτον μέρος, και δικαίως, διότι είναι εμπειροτέρός σου· αλλά σό θά καρδήσης και τό δεύτερον και τό τρίτον, σε έγγωμαι. Θά σε τόν διορθώσω αυτόν τόν διαβολογιαγκήν ήσύχασε. Έν τωσούτω μείνε εδώ, θεράπευσε τās πληγάς σου και θά ιδής.

Ο Βουσσός έδέχθη την πρόσκλησιν, έμεινε και ευ-

χαρίστησε τόν εξαδέλφόν του. Ηλθε δέ και ή ώραιά Βαλεντινή, και τωσούτω περιπαθώς ήκουσε την ιστορίαν αυτού, ώστε εκτύπησεν ή καρδιά του ήρώς μας. Δέν είχε δέ άδικον, διότι ήτον άραιότητα μεταξυ τών άραιοτάτων γυναικών του Καναδά. Είχε γλυκύτητα και φαιδρότητα άπαράμιλλοντό βλέμμα της, σεμνόν και κόσμιον, είχε ευγλωτόν τινα έκφρασιν εις την ούδεις άνθίστατο. Οι τρώποι της ήσαν άρελεις, και αξιοπρέπειά τις φυσική απέκρουε πāsαν ιδέαν οικειότητας. Έντός τινων ήμερών ο καλός μας Βουσσός έλησμόνησε και την Σιότον και τούς Βουττερφλάυ και την εκδίκην, και δέν ένθυμείτο είμή μόνην την Βαλεντινήν. Δέν έτόλμα όμως και να φανερώση την κλίσιν του. Δέν πρέπει να πολυπιστεύωμεν εκείνους οι όποιοι διερμηνεύουν εύκόλως τό πάθος των· οι τοιοῦτοι ποτέ δέν ήγάπησαν αληθώς. Ο Βουσσός ήπόρει τί να είπη· πλην τούτου, ή μεν Βαλεντινή ήτο πλουσία, αυτός δέ άπορος· και φοβούμενος τās περι πτωχών άπαισίας ιδέας έσιώπα. Θεραπευθέντων επί τέλους τών τραυμάτων του, ανεχώρησε μετά του εξαδέλφου του εις Scioto-Town. Πολλάς ήμέρας διήρκεσε τό ταξείδιον, και οι δύο φίλοι διεσκεδάζον φιλοσοφούντες. Και τί κάλλιον δύναται τις να όμιλήση ταξείδεύων; Ο μεν Βουσσός, δυσθυμών διά τά συμβάντα του, ανεθεμάτιζε τās νεωτέρας κοινωνίας και την δημοκρατίαν, ο δε Ροκεβρύν έγλευάζε την μισανθρωπίαν του. — Πρέπει να όργιζομαι τώσον, έλεγε, διότι ένας άχρετός σ' έδραψε, και ν' αναθεματίξω την δημοκρατίαν διότι ο Βουττερφλάυ είναι δημοκράτης; Επιστρέψε εις την Ευρώπην, αν δέν αισθάνεσαι δύναμιν να υπομένης τά άτοπα της έλευθερίας. Δέν υπάρχει ρόδον χωρίς άκανθαν, ούτε δημοκρατία χωρίς Βουττερφλάυ.

— Αξιόμισθος είναι ή Αμερική, απεκρίθη ο Βουσσός, χειροτέρα δέ ή Ευρώπη. Τό λέγω με λύπην μου· αλλά συμπτώματα πολλά φανερά προλέγουν ότι ο παλαιός μας ήλιος είναι περι την δύσιν του. Ναι μεν αι ψυχρανθείσαι ακτινές του μάς φέγγουν άκόμη, αλλά δέν μάς θερμαίνουν. Ήρατα και άσθενή τέκνα της γης, τυφλά όργανα της άδυσπητού ανάγκης, θορυδούμενοι από τόν κρότον τών ανθρωπίνων κοινωνιών ατινες καταρρέδουν και συντριβονται, έγγιζομεν, χωρίς ίσως να τό συλλογισθώμεν, εις την τελευταίαν μας ώραν· όταν ή ύφήλιός μας σφαίρα εξομαλυνθή ως πεδίον, καλλιεργηθή ως κήπος και κατοικηθή ως πόλις μία, όταν θά κρατώμεν εις χείρας τόν κεραυνόν, συναθροίζοντες ή διασκορπίζοντες κατά θέλησιν τά νεφέ, όταν θά ταξειδεύσωμεν εις τās απεράντους πεδιάδας του ουρανού με την βοήθειαν τών ανέμων και ταχείς ως αυτοί (και ταῦτα πάντα θά γίνωσιν έντός αιώνος), ως προσέξωμεν, τό έργον μας θά τελειώση μεταχειρισθέντας και κχομεταχειρισθέντας την φύσιν, θά μάς εκδικηθή αυτή. Την μίαν ήμέραν τό ανθρωπίνον γένος θά κατακτήση παντοδύναμον, και την άλλην θ' άποθάνη.

— Εύγε, μισάνθρωπε, απεκρίθη ο Ροκεβρύν, και

λός ιεροκήρυξ είσαι. Έν τωσούτω ως υπάγωμεν να λογαριασθώμεν με τόν Βουττερφλάυ.

Φθάσαντες την νύκτα εις Scioto-Town, κατέλυσαν εις οικίαν άποκεντρον, μακράν της πόλεως, διά να μη γνωρισθ ή Βουσσός. Ο δε Ροκεβρύν, χωρίς διόλου ν' αναπαυθ ή, υπήγεν εις έπίσκεψιν του Σαμουήλ Βουττερφλάυ.

Ο γέρον Γιαγκής ενόμιζεν ότι έτελείωσαν πλέον τά του Βουσσού· ή δέ πόλις όλη είχε εξυμνήσει διά πανηγυρικών την σταθερότητα και την επιδειξιότητά του. Η υπόθεσις αύτη, ήτις έμελλε να τόν ζημιώση, κώζησεν εξ έναντίας την υπόληψιν του. Εις τās νεογνάς κοινωνίας τό ήθικόν αίσθημα αναπτύσσεται άργά και βραδέως. Εις τά δάση, πρώτην ανάγκην έχουν οι άνθρωποι τό να ζήσωσι· τό να καλοζήσωσι δέ, τούτο είναι αίσθημα πολυ βραδύτερον. Τολμώ μάλιστα να είπω ότι ή επιθυμία της εύζωίας και ή της άρετης, ατινες όμως δέν όμοιάζου προς άλλήλας, γενώνται συγχρόνως. Δέν λέγω ότι ή μία προκαλεί την άλλην, πολλού γε και δεί· αλλά και αι δύο είναι επίσης αναγκαίαι εις τά έθνη. Τό παράδειγμα εκείνων οιτινες ήγάπησαν την άρετήν δι' αυτήν και μόνον, δέν χρησιμεύει ως γενικός κανών, και τά πλήθη πολυ μάλλον αισθάνονται τά αξιώματα του συμφέροντος, ή την δόξαν της άφοσιώσεως και της θυσίας.

Την ήμέραν εκείνην ο Σαμουήλ εκάθητο ήσύχως παρά την έστίαν του, και έτακτοπειεί σκιρτών τά κατάστιχά του. — Έν εκατομμύριον, πέντε χιλιάδες και εξακόσια πενηντατρια τάλλαρα! ανεφώνησεν άφεις τό κονδύλιον και τρίψας τās χείρας. Ίδού ποσόν τό όποιον είναι ικανόν να φέρη τόν σύλον εις τό στόμα της Κόρας και του Γεωργίου Ούσκικτάνος. Πλην, χάρις τω Θεώ, τά κόκαλά μου είναι άκόμη δυνατά, και πολυ ψωμι θά φάγουν όσω να με κληρονομήσουν.

Έν τω μεταξυ τούτω τόν ειδοποίησαν ότι ήλθεν ο ιπόπτης Ροκεβρύν. Σηκωθείς δέ χωρίς να διαστείλη τούς όδόντας του, κατά τόν Αμερικανικόν συρμόν, έσφιγγε την χείρά του.

— Κύριε, είπεν ο Καναδός, έρχομαι να σας επισκεθώ εκ μέρους φίλου, του Κ. Καρόλου Βουσσού. Ο δε Σαμουήλ υποκριθείς αγανάκτησιν, ανέκραξε·

— Ποίου; του άχρείου εκείνου πλαστογράφου ο όποιος ήθέλησε να φονεύση τόν υίόν μου και έμέ, και τόν όποιον έπρεπε ν' άρήσω να κρεμάσουν;

— Όμολογώ, είπεν άταράχως ο Ροκεβρύν, ότι ένας τών δύο σας έπρεπε να κρεμασθ ή όμοίαν γνώμη με την δικήν σας έχει και ο φίλος μου. Αλλά ποίος τών δύο, διστάζω να τό αποφασίσω.

— Κύριε, επανέλαθεν ο Σαμουήλ, ήλθετε να με ύβρίζετε εις την οικίαν μου;

Και έσήμανε σφοδρώς τόν κώδωνα.

— Φίλτατε Βουττερφλάυ, απεκρίθη ο Ροκεβρύν ως και πριν άταράχως, εάν τις με έγγιση μόνον σου πετώ τά μυελά.

Ταῦτα ακούσας ο Σαμουήλ εκάθησεν. Προς δέ τόν εισελθόντα Ίρλανδόν υπηρέτην είπε·

— Τόμ, φέρε ξύλα.

Ο Τόμ υπήκουσε, και ο Ροκεβρύν επανέλαβε την όμιλίαν.

— Ας όμιλήσωμεν ειλικρινώς. Ο Βουσσός έτάραττε τά σχέδιά σου και ήθέλησες να τόν εκβάλης από την μέσιν· είχες δικαίον, αλλά και αυτός έχει δέσμα σκληρόν. Τόν έσυκοφάντησες, εξήγειρες όλόκληρον την πόλιν έναντίον του, τόν έμισοφόνευσες. Και όμως είναι καλά, και πλουσιώτερος από σε. . .

— Αφού λοιπόν είναι πλούσιος, υπέλαθεν ο Σαμουήλ, διά τί θέλει να με ξεγυμνώση;

— Διά τί, γέρον Βουττερφλάυ; Διά λόγον άπλουστάτον. Πόσα εκέρδησες από την πρώτην σου χρεωκοπίαν;

— Τίποτε, απεκρίθη σοβαρευθείς ο Σαμουήλ, πλην της υπόληψεως τών συμπολιτών μου.

— Και εκατόν χιλιάδων ταλλάρων! Και από την δευτέραν; και από την τρίτην; και από την τετάρτην; Γνωρίζω τās υποθέσεις σου όσον και σό ο ίδιος. Σήμεραν έχεις έν εκατομμύριον ταλλάρων, και προς τούτοις τόν εισοπόν ν' απολαύσης δις ή τρις, πριν άποθάνης, την υπόληψιν τών συμπολιτών σου. Απαρλλάκτως και ο φίλος μου Βουσσός, άπληστος όσον και σό και δισεκατομμυριούχος, δέν θ' άποθάνη εύχαριστημένος αν τά δύο δέν τά κάμη τέσσαρα!

— Τέσσαρα εκατομμύρια! Δέν εύρίσκονται εις όλην την Σιότο.

— Εύρίσκονται· έγώ σ' έγγωμαι.

Ο δε Σαμουήλ σιωπήσας υπεμεείδιασε.

— Ναι, σ' έννοώ, γέρον Βουττερφλάυ, εξηκολούθησεν ο Ροκεβρύν. Φρονείς ότι όλόκληρος ή πόλις θά επαναστατήση καθ' ήμών και θά μάς λιθοβολήση· αλλά μάθε ότι ήυραμεν τρόπον να χωρίσωμεν σε από τούς κατοίκους της πόλεως. Ηθέλησες να φονεύσης τόν Βουσσό, και αυτός θά σε καταντήση να ψωμοζήτης.

— Δέν τόν έχω άνθρωπον αν δέν τό κάμη.

— Συ άρχισες την κλοπήν, και σό θά πληρώσης δι' όλου. Ηρπασες τό έν τρίτον της πόλεως, και θά σε αναγκάσωμεν ή να τό αποδώσης ή ν' αποζημιώσης χονδρά τόν ιδοκτήτην. Ο Βουσσός είναι άρκετά πλούσιος διά να σε ενάξη εις όλα τά δικαστήρια, και να σε βιάση ν' αποδώσης είκοσάκις την αξίαν του δάσους του.

— Ας έτοιμασθ ή, απήντησεν ο Σαμουήλ γελών· γνωρίζω τούς δικαστάς· με κάμποσα τάλλαρα κατορθώνω ό,τι θέλω.

— Ο Βουσσός όμως έχει τάλλαρα περισσότερα και από τās τρίχας όσας δέν έχει τούτο τό κολοκύθι σου· και θά σε καταδιώξη έως σό να χαθ ή ένας τών δύο σας.

— Έστω· δέχομαι την μονομαχίαν· έχω υπέρ έμου την κοινήν γνώμη.

— Βεβαίρετα! και νομίζεις λοιπόν ότι ή κοινή γνώμη τρελλαίνεται διά σε; Ηξεύρεις ότι ο λαός άγαπά την δικαιοσύνην όταν δέν έχη να χάση τίποτε δι' αυτήν. Αμα ως μάθη ότι ο Βουσσός μόνον

μὲ σὲ ἔχει νὰ κάμῃ, καὶ ὅτι ἔχει ἀρκετὰς δυνάμεις διὰ νὰ σὲ καταστρέψῃ, θὰ σὲ κρεμάσῃ καὶ θὰ σὲ ἀτιμάσῃ.

— Τί θέλεις τέλος πάντων; ἠρώτησεν ὁ Σαμουήλ· ἐλπίζω ὅτι δὲν μὲ λέγεις ὅλ' αὐτὰ διὰ νὰ μὲ τρομάξῃς.

— Ναι, τώρα λαλεῖς φρόνιμα. Ἔχεις μίαν κόρην εἰς Νεοβόρακον;

— Τὴν θέλεις γυναῖκα; ἀπάντησεν ὁ Σαμουήλ. Διὰ τί δὲν μὲ τὸ ἔλεγες τόσῃ ὥρᾳ; Σὲ τὴν δίδω εὐχαριστῶς, ἀλλὰ, ἠξέυρεις, χωρὶς προῖκα.

— Διὰ ποῖον μ' ἐλαχθάνας; ἀνερώνησεν ὁ Ροκεβρόν· ἐκ τῶν ἰδίων κρίνεις τὰ ἀλλότρια. Ὁ Βουσσὺς ἀγαπᾷ τὰ ὠραῖά της· μάτια, ὄχι τὴν προῖκά της.

— Τόσον καλῆτερα· τοὺς δίδω τὴν εὐχὴν μου. Ἄλλ' ἡ Κόρα τὸν θέλει; μὲ εἶπεν ὅτι ἔχασε τὴν κατὰστασίν του.

— Ὁ φίλος μου ἠθέλησε νὰ τὴν δοκιμάσῃ. Ὁ Βουσσὺς, φίλτατέ μου, ἔχει δύο ἑκατομμύρια καὶ ἐπέκεινα εἰς κτήματα, εἰς τὴν Γαλλίαν.

— Καὶ δὲν τὸν ἠθέλησεν ἡ ἀνόητη!

— Διὰ τοῦτο κάμνομεν ἔρσειν, εἶπεν ὁ Καναδός.

— Δὲν ἐπειράχθη ὁ φίλος σου;

— Ἐκεῖνος! διάλου· εἶναι ἡ σεμνότης προσωποποιημένη. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι εἰς ἄκρον οἰκονόμος, μ' ἐράνη ὅτι εὐχαριστήθη ἰδὼν ὅτι ἡ Κ. Κόρα ἀγαπᾷ, ὡς καὶ αὐτός, τὰ χρήματα. Τὸ πάθος αὐτὸ εἶναι τόσον εὐγενές· καὶ τόσον φυσικόν!

— Βέβαια! ἀνερώνησεν ὁ γέρον. Λυπεῖται κανεὶς νὰ βλέπῃ δύο νέους νὰ ὀμιλοῦν μὲ καταφρόνησιν δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προξενεῖ τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς, διὰ τὰ χρήματα, τὸν φίλον τοῦτον ὁ ὁποῖος δὲν σ' ἐπιβουλεύεται ποτέ.

— Ἀληθινά, εἶπεν ὁ Ροκεβρόν, νομίζεις ὅτι θὰ μᾶς δώσουν δύο ἑκατομμύρια δι' ἀποζημιώσεις;

— Τί ἀποζημιώσεις;

— Τοῦ δάσους.

— Εἶσαι τρελός; εἶπεν ὁ γέρον· οὔτε δύο ἑκατομμύρια οὔτε λεπτόν θὰ λάβετε· δὲν θὰ σᾶς δώσω τὴν Κόραν;

— Βεβαίως θὰ μᾶς δώσῃς τὴν Κόραν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Μήπως νομίζεις, φίλε μου Βουττερφλάυ, ὅτι θὰ περάσωμεν τὴν ζωὴν μας μὲ γλυκὰ λόγια ἐρωτικῆ; Ἀρκεῖ ὅτι δὲν ζητοῦμεν προῖκα διὰ τὴν ὠραίαν σου κόρην. Καὶ τρώντι, ἡ Κ. Κόρα εἶναι μαργαρίτης· πλὴν, νὰ μὴ μᾶς ἀκούσῃ κανεὶς, τὸ κάλλος της ὀρίμασε, καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ παρκαμάσῃ. Ἐντὺς δύο ἐτῶν θὰ εἶναι σχεδὸν ἀσχημὴ. . . Ἄς ὀμιλήσωμεν μὲ τὰ σωστά μας. Ἐπῆρες τὸ δάσος τοῦ φίλου μου Βουσσὺ χωρὶς τὴν ἀδειάν του· καὶ διὰ τοῦτο αὐτός ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σὲ καταστρέψῃ, καὶ θὰ σὲ καταστρέψῃ, ἔσο βέβαιος, ἂν δὲν δεχθῇς τὴν πρότασίν μου. Ἔχεις ὠραίαν θυγατέρα, τὴν Κ. Κόραν, τὴν ὠραιότεραν τοῦ Νεοβόρακου, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ ὑπανδρευθῇ ἕως τώρα καὶ ὅμως δὲν ὑπανδρεύθη. Προσμένει κανένα Λόρδον ἢ κανένα πρίγκηπα Ῥώσον; τὸ ἀγνοῶ. Πολλὸ δὲν θὰ περᾶσῃ καὶ θὰ πέσῃ εἰς βᾶρος σου.

Κάμε λοιπὸν μίαν καλὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐν καλὸν ἔργον. Κατ' εὐτυχίαν ἦρες ἄνθρωπον γενναῖον, ὑπερπλουτον, ἀγαπῶντα αὐτὴν καὶ ἀγαπηθῆσόμενον ἀπὸ αὐτὴν ἄμα ὡς μάθη τὴν ἀπεραντὸν κατὰστασίν του. Αὐτός δὲ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐξεγύμνωσες, καὶ ὅστις δύναται γὰρ σὲ καταστρέψῃ.

Ἐνέργησε νὰ δοθῇ εἰς αὐτόν, ἂν ὄχι τὸ δάσος του, τοῦλάχιστον μετρία τις ἀποζημιώσεις, τετρακοσίων χιλιάδων ταλλάρων, παραδείγματος χάριν. Ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ ὑποχρεώσῃς τοὺς κατοίκους τῆς Σιότου εἰς τὴν ἀποζημιώσιν αὐτὴν. Ἐπειτα τὸν δίδεις τὴν κόρην σου καὶ τὰς τετρακοσίας χιλιάδας ἀντιπροϊός. Τοιοῦτοτρόπως, τὸ κοινὸν θὰ πληρῶσῃ τὰ χρέη σου, καὶ ὅλοι θὰ εὐχαριστηθοῦν. Δὲν σὲ ἀρέσει αὐτό;

— Ἀξιόλογα! ἀπεκρίθη μετὰ μικρὰν σκέψιν ὁ Σαμουήλ· ἀλλὰ θέλω κ' ἐγὼ μερίδιον ἑκατὸν χιλιάδας τάλλαρα, καὶ ἑκατὸν ἄλλας διὰ τὴν Κόραν.

— Μάλιστα, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ, ἐάν ἡ Κ. Κόρα δὲν θελήσῃ νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Βουσσὺν, νὰ δοθῇ ὀλόκληρος ἡ ποσότης.

— Δέχομαι, ἐπανέλαβεν ὁ Βουττερφλάυ· ὁ δὲ γάμος νὰ γείνη τρεῖς ἐβδομάδας μετὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀποζημιώσεως.

Μετὰ τὴν συμφωνίαν ταύτην ὁ Ροκεβρόν διεκοίνωσεν εἰς τὸν Βουσσὺν τὰ γινόμενα.

— Τί ἔκαμες, ἄθλιε! ἀνέκραξεν ὁ Βουσσὺς. Προτιμῶ ν' ἀποθάνω παρά νὰ πάρω γυναῖκά μου τὴν Κόραν.

— Ὡ! θέλεις νὰ τὴν ἐκδικηθῇς;

— Ὁχι.

— Φοβεῖσαι λοιπὸν τὴν ὑπανδρείαν;

— Φοβοῦμαι τὴν Κόραν Βουττερφλάυ.

— Ἡσύχασε λοιπὸν· δὲν θὰ τὴν ὑπανδρευθῇς παρά ἂν θελήσῃς.

— Πλὴν ἔδωκες τὸν λόγον μου. . .

— Ἡ Κόρα θὰ σὲ τὸν ἀποδώσῃ.

— Λοιπὸν, τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι. Ἄς κοιμηθῶμεν.

Τὴν ἐπιούσαν σύμπασα ἡ πόλις Σιότο συνεκινήθη ἕνεκα ἄρθρου τοῦ Morning-Enquirer, οὗτινος ὁ Σαμουήλ Βουττερφλάυ ἦτον ἐκ τῶν πρώτων μετόχων. Οἱ ἀναγνώσται, ἔλεγε τὸ ἄρθρον, ἐνθυμούνται ὅτι νέος τις Γάλλος, Κάρολος Βουσσὺς ὀνομαζόμενος, ἦλθε πρὸ δύο μηνῶν νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν δήμαρχον τίτλους ἰδιοκτησίας, ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει ὅτι αὐτὸ τὸ ἔδαφος ἐπ' οὗ ἐκτίσθη ἡ πόλις ἀνήκει εἰς αὐτόν. Ὁ ἔντιμος οὗτος gentleman, γενόμενος θυμὰ σφάλματος τὸ ὁποῖον ἐπίστευσε μὲν ὅλος ὁ λαός, ἀποδοκιμάζει δὲ καὶ στηλιτεύει ὁ κλεινός ἡμῶν δήμαρχος, ὁ Κ. Σαμουήλ Βουττερφλάυ, κατηγορήθη ἐπὶ πλαστογραφίᾳ καὶ ἐδιώθη νὰ καταφύγῃ εἰς ἄλλην πολιτείαν. Ἐλθὼν εἰς Οὐασινγκτὼν ὑπέβαλε τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ εἰς τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν, καὶ, ὡς μνηθάνομεν, ἡ δικαιοσύνη ἐνέκρινεν αὐτὰς καὶ προστέταξε νὰ ὑποστηριχθῶσι χρεῖας τυχοῦσης καὶ διὰ δυνάμεως. Ἐχομεν ὅμως λόγους νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ διαθέσεις τοῦ νέου

τούτου gentleman εἶναι συμβιβαστικά, καὶ ὅτι θέλομεν διαπραγματευθῆ ἀπ' εὐθείας μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως. Κατὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τῆς γῆς, ἔπρεπε νὰ πληρώσωμεν ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ ἑκατομμύρια ταλλάρων· ἀλλὰ δικηγόρος τις ἐκ Καναδά, ἀνὴρ μεγάλης ἐμπειρίας, ὁ Ἰππότης Ροκεβρόν, ἐπίτροπος τοῦ ἐνάγοντος, ἀναλαχθάνει νὰ καταβιάσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο μέχρι τετρακοσίων χιλιάδων ταλλάρων. Ἐλπίζομεν ἄρα ὅτι οἱ συμπολίται θέλουσι σπεύσει νὰ δεχθῶσι τὸν συμβιβασμὸν τοῦτον, διὰ ν' ἀποφύγῃσι περιπλοκάς καὶ ζημίας.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀναπτυχθὲν, σχολιασθὲν, δημοσιευθὲν καὶ συζητηθὲν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἐφημερίδων, ὑπῆρξεν ὡς τις λυθία λίθος ἐπ' ἧς ὁ Βουττερφλάυ ἐδοκίμασε τὴν κοινὴν γνώμην. Καὶ δὲν ἔδειξαν μὲν οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων, ὡς τὸ ὑπόπευσε καὶ ὁ Σαμουήλ, προαίρεσιν εἰς τὸ νὰ δεχθῶσι τὴν ἀποζημιώσιν· ἀλλ' αὐτὸς ἐπέμενε λησμονήσας τί εἶχε πράξει κατὰ τοῦ Γάλλου. Οἱ Ἀμερικανοὶ φροντίζουν διὰ τὸ ἐνεστὸς μόνον καὶ τὸ μέλλον, τὸ παρελθὸν οὔτε τὸ ἐνθυμούνται. Ἐμπρός! ἔμπρός! ἴδου τὸ σύνθημά των. Εἶναι λαὸς ἐμπόρων.

(Ἐλεται τὸ τέλος.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Δοκίμια ἱστορικὰ περὶ τῆς Ῥωσικῆς νομοθεσίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἄχρι τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων, ὑπὸ Δημητρίου Σταφ. Μαυροκορδάτου, Δόκτορος τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, μέλους τῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ ἀστυκῶς κώδικος ἐπιτροπῆς καὶ πρώην ἐν Ἀθήναις δικαστοῦ. Ἀθήναι τύποις Π. Α. Σακελλαρίου 1857.

—ooo—

Ἀληθῶς κοσμοπολίτης εἶναι ὁ Ἕλληνας, ἡ δὲ ζωηρὰ αὐτοῦ φύσις ὑπὲρ τὴν παντὸς ἄλλου ἔθνους ἀκάθεκτον τὴν αὐτοῦ πλάττει περιέργειαν. Οὕτως ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἑλλάδος χρόνων τοὺς σοφοὺς αὐτῆς καθορῶμεν παρὰ τοῖς ξένοις πλαναμένους, καὶ τὰ ἦθη καὶ νόμιμα τούτων περιεργαζομένους, θηταυροὺς δὲ γνώσεων ἐκ τῶν μακρὰν τόπων εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίζοντας, τὴν διὰ τῶν παντοίων τούτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀμορρωτέρων στοιχείων τὸν ἑαυτῆς διπλάσασαν βίον, ἐνδοξότερον, εὐγενέστερον, καὶ πολιτιστικώτερον. Οὕτω δὲ καὶ σήμερον οἱ τῶν Ἑλλήνων λόγιοι, ἄτε πολυπραγμονέστεροι πάντων ἴσως τῶν τῆς λοιπῆς Ἑυρώπης πεπαιδευμένων, ποικίλας ἔχουσι γνώσεις, οἷον εἰ ἐγκυκλοπαιδικώτεροι ἐκείνων διὰ τῆς ἐαυτῶν περιεργείας γινόμενοι. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῶν εἰρημένων ἔστω μοι εἰς μαρτύριον τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον· κατὰ τὸ 1851, συζητουμένου ἐν τῇ τῶν Λόρδων Βουλῇ τοῦ περὶ μεταβολῆς τοῦ βουλευτικῶς ὄρκου νομοσχεδίου, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτου περὶ παραδοχῆς τῶν Ἰσραη-

λιτῶν ἐν τῇ Βουλῇ, εἰς λόρδος κατὰ τοῦ νομοσχεδίου ἀγορεύων ἐβεβαίωσεν, ὅτι τοῦτο ἦν νεώτερος τῆς ἀλλόκοτος, καθόσον οὐδαμῶς τῆς Ἑυρώπης ἰσοπολιτεία τοῖς Ἰουδαίοις ἀπεδίδεται. Καὶ ὅμως πρὸς τὴν παράδοξον ταύτην βεβαίωσιν οὐδεὶς τῶν Λόρδων ἀντέλεγε· κατὰ τυχαίαν δὲ σύμπτωσιν ὁ περιόδοξος Θιέρσος παρευρίσκατο εἰς τὴν συνεδρίαν ἐκείνην, ἀποσπάσας δὲ φυλλίδιον χαρτοῦ ἀπὸ τοῦ χαρτοφυλακίου του διὰ τοῦ μολυβδοκοινδύλου ἐχάραξε λέξεις τινὰς ἃς ἐπέστειλε πρὸς ἕνα τῶν συνεδριαζόντων Λόρδων φίλον του, οὗτος δ' ἀναγνούς τὸ ἐπιστόλιον ἀνέστη καὶ γεγωνύς τῇ φωνῇ ἀνήγγειλε πρὸς τὴν συνέλευσιν ὅτι ἄρτι πληροφορεῖται παρὰ τοῦ Κ. Θιέρσου, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ οἱ Ἰουδαῖοι ἀπολαύουσι πλήρη τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, καὶ βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ δύνανται νὰ ὦσιν. Ἐκπληκτος ἔμεινεν ἡ τῶν Λόρδων Βουλὴ ἐπὶ τῷ ξένῳ τούτῳ ἀκούσματι, ὁ ἴσως ὡς τι ἀπόκρυφον ἤθελε νομίσαι ἀδόκμον, ἂν μὴ τῷ διασῆμῳ τοῦ Θιέρσου ὀνόματι ἐξεδίδετο. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι τίς ὁ ἀγνοῶν ταῦτα; ἐν Ἑλλάδι καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ πλείστων ἐν Γερμανίᾳ, πολλῶν δὲ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἄλλων ἐτι τῆς Ἑυρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐπικρατειῶν τὰ νομοθετήματα γνωστότατά εἰσιν. Ἡ δὲ περιέργεια αὕτη ὑπὲρ ἄλλο συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ τῆς νέας Ἑλλάδος βίου, διότι πρὸς τὰ τῶν ξένων καλὰ (εἶθε δ' εἰ πρὸς ταῦτα μόνον!) ἐββύθημισεν ἡ ἀναγεννηθεῖσα πατρις ἡμῶν τὸν πολιτισμὸν τῆς.

Τὸ τοῦ Κ. Δημ. Στ. Μαυροκορδάτου βιβλίον ἀναπληροῖ παρ' ἡμῶν οὐσιώδη ἄλλειψιν. Ὀλίγοι ἴσως ἐκ τῶν λογίων Ἑλλήνων εἶχον γνῶσιν τῆς Ῥωσικῆς νομοθεσίας, καὶ διότι οἱ πάντες ἀδαεῖς τῆς Ῥωσικῆς ἐσμὲν γλώσσης, καὶ διότι, μήπω καταταττομένης τῆς Ῥωσσίας ἐν τοῖς πρωτεύουσι διὰ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλολογίαν ἔθνεσιν, οὐδεὶς περιεργάζεται τὰ κατ' αὐτήν. Ὅθεν πολλὰς τῷ ἀόκνῳ φίλῳ ἡμῶν χάριτας ὀφείλομεν, ὅτι εἰσίστασεν ἡμᾶς λόγοις σπουδαίοις, παραθεῖς ἡμῖν εἰς μελέτην σχεδιαγράφημα γλαφυρώτατα συντεταγμένον, εὐκρινές καὶ λίαν ἐπαγωγὸν περὶ τῆς καθόλου νομοθεσίας τοῦ μεγάλου τούτου τῶν Ῥώσων ἔθνους, ὅπερ συνειθίσαντες νὰ νομίζομεν κατὰ πολὺ καθυστεροῦν τῶν ἄλλων λαῶν περὶ τὸν πολιτισμὸν, μετ' ἀπορίας εὐρομεν αὐτὸ ἐν πολλοῖς ἐτι καὶ νῦν πρωτεύον. Τὴν παραῦσαν ἐπὶ τῆς βίβλου τοῦ Κ. Δημ. Στ. Μαυροκορδάτου μελέτην ἡμῶν θέλομεν διαιρέσει εἰς τρεῖς παραγράφους καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥωσσίας ἐκθέσομεν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὰ κατὰ τὸ δημόσιον αὐτῆς δίκαιον, καὶ τέλος ἐν τῷ τρίτῳ τὰ κατὰ τὸ ἰδιωτικόν.

§ Α'.

Ἱστορία τοῦ ἔθνους τῶν Ῥώσων.

*Ὅτι ἡ ἱστορία παντὸς ἔθνους ἔγκειται κυρίως ἐν τῇ νομοθεσίᾳ αὐτοῦ, διότι αὕτη εἶναι ὁ ἀληθὴς βίος

του ἔθνους, εἶναι τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς αὐτοῦ ἡ ἐκφρασις, εἶναι ἡ φωταγωγὸς λαμπρὰς ἥτις φωτίζει καὶ ἐξηγεῖ τὰς ἄλλως σκοτεινὰς πολλὰς τοῦ ἔθνους περιπετείας, κατέστη τὴν σήμερον μία ἀλήθεια πρὸς ἣν οὐδεὶς μὲν ἀντιλέγει, ὅσημέραι δὲ ἀφορμὴν δίδωσιν ὅπως πραγματοποιηθῆται ἡ τοῦ Μοντασαίου ῥῆσις ὅτι, «πρέπει νὰ διασαφηνίζωμεν τὴν μὲν ἱστορίαν διὰ τῶν νόμων, τοὺς δὲ νόμους διὰ τῆς ἱστορίας» (De l'esprit des lois, XXXI, 2).

Τὸ Ῥωστικὸν ἔθνος ὄρωντες ὑπὸ παμβασιλείαν πολιτευόμενον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐράνη ἐνεργοῦν ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς σκηνῆς, κλίνομεν νὰ εικάσωμεν ὡς οὐδέποτε γευθῆν ἐλευθερωτέρως πολιτείας. Καὶ ὁ μὴ τούτου εἶναι ἀπάτη, καθόσον μάλιστα παρὰ τῷ ἔθνει τούτῳ εὐρίσκωμεν τὰ ἄκρως ἀντίθετα· διότι ἀπόγονοι μὲν τῶν πάλαι Σκυθῶν, τῶν ἀκράτως τῆς ἐλευθερίας φίλων, διέσωσαν οὐκ ὀλίγα ἐλευθερίας μνημόσυνα, ὡς καταδεικνύομεν κατωτέρω, διακίσεια δὲ καὶ εἰκοσιδύο ἔτη, ὑποστάν τὸν βερὺν βερβάρων Τατάρων ζυγόν, οὐ μικρὰ τῆς στυγεράς ταύτης δουλείας του ἔτι καὶ νῦν φέρει ἴχνη.

Τοῦ νομαδικοῦ τῶν Σκυθῶν ἢ Σλάβων βίου ἡ ἱστορία μικρὸν μνημονεύει, διότι καὶ ὁ Ἡρόδοτος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Ἕλληνας ἱστορικοὶ ὀλίγα περὶ αὐτῶν ἱστορήσαν· ὅτι δὲ περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν γνωρίζομεν εἶναι, τὸ φιλοπόλεμον αὐτῶν καὶ τὸ φιλομουσικόν, τὸ ἀνδρικὸν ἐν πολέμῳ ἦπιον δὲ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους αὐτῶν, τὸ φιλέκδικον διὰ τὴν προσγινομένην ὕβριν, ἀλλὰ καὶ τὸ φιλόξενον ἄμα, τὸ εὐσεβὲς πρὸς τὸ θεῖον, ὡς καὶ τὸ πιστόν πρὸς τὸν γάμον παρ' ἀμφοτέρων τῶν συζύγων.

Οἱ δ' ἐλεύθεροι αὐτοὶ καὶ δημοκρατούμενοι Σλάβοι τὰς πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν διχοστασίας καὶ ἀναρχίας μισήσαντες ἐπαθον τὰ κοινὸν τοῖς καταχρασθεῖσι τῆς ἐλευθερίας λαοῖς πάθημα, ὑφ' ὃ καὶ αὐτοπροαιρέτως εἰς ξένον ἑαυτοὺς ὑπέβαλον ζυγόν ἡγεμόνας παρὰ τῶν Βαράγγων αἰτησάμενοι ἐν ἔτει 862 μ. Χ., ὅτε τρεῖς ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦ Νορμανδικοῦ τούτου φύλου, περιόλεπτοι διὰ τὸ γένος καὶ τὴν δόξαν, ἐδέχθησαν τὸ νὰ λάβωσι τὴν ἐπὶ τῶν Σλάβων τούτων ἀρχὴν, μετὰ δὲ τῶν σκήπτρων καὶ τὸ τῆς φυλῆς αὐτῶν ὄνομα αὐτοῖς ἐπέβαλον, Ῥώσσοις ἐξ ἑαυτῶν τοὺς μέχρι τότε Σλάβους μετονομάσαντες. Τὴν δὲ χώραν τῶν Σλάβων τοῖς παρακλουθήσαντι αὐτοὺς Βαράγγοις διένειμον, καὶ τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα ἐκεῖ μετένεγκον.

Οὕτω λοιπὸν οἱ τὸ πρὶν ἐλεύθεροι Σλάβοι καὶ ὄνομα, καὶ κατὰστασι, καὶ πολιτευμα μετέβαλον, Ῥώσσοι μὲν ἀντὶ Σλάβων, δουλοπάροικοι δὲ ἀντὶ ἐλευθέρων, καὶ ὁμονόησαντες ὑπὸ τὸν τιμαριωτικὸν ζυγὸν κατεστάθησαν οἱ ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν δυσφοροῦντες.

Ἰδιάζον τῆς κατακτῆσι ταύτῃ εἶναι ὅτι ἐγένετο αὕτη κατ' ἐπίκλησιν τῶν ἰθνηγενῶν εἰρηνικῶς καὶ ἄνευ ὅπλων, ἐν ὅσῃσιν κατακτῆσις ὑποτίθησι τὴν βίαν καὶ τὸ ἀκουσίως ἐπὶ τῶν δουλωθέντων δεσπόσει.

Τρεῖς εἶπομεν ἦσαν οἱ ἡγήτορες τῶν Ῥώσων ἀδελφοί, ὁ Ῥουρίκος, ὁ Σινέος, καὶ ὁ Τρουβήρος·

τούτων οἱ δύο τελευταῖοι μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς χρόνον ἀπεβίωσαν, ὁ δ' ἐπιζήσας Ῥουρίκος ἠνώσεν ὑφ' ἑαυτὸν καὶ τὰς ἐκείνων μερίδας, ἡ δὲ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ γένους διαδοχὴ μέχρι τοῦ ἔτους 1597 ἐβασίλευσε τῆς Ῥωσσίας, ὅτε τελευτήσαντος ἀπαιδὸς τοῦ Τσάρου Θεοδώρου, καὶ βολοφονηθέντος ὑπὸ τοῦ Βαρήσου Γοδοῦνοφ τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν τοῦ Ῥουρίκου ἀπογόνων Δημητρίου, τὰ Ῥωστικὰ σκήπτρα ἐπὶ ἐξαετίαν μόνον εἰς τοῦ ἄρπαγος τὰς χεῖρας ἔμειναν· τούτου δὲ τελευτήσαντος, καὶ τοῦ υἱοῦ ὃν κατέλιπε κατασφαγέντος, μετὰ τριατῆ ἀναρχίαν ἀνηγορεύθη Τσάρος τὴν 21 Φεβρουαρίου 1613 ὑπὸ τῶν ἐξ ἀπάτης τῆς Ῥωσσίας ἀποσταλέντων ἀντιπροσώπων, ὁ ἐκκαϊδεκάτης νεανίας Μιχαὴλ υἱὸς τοῦ μοναχοῦ Θεοδώρου, πρώτου μητρόθεν ἐξαδέλφου τοῦ τελευταίου τῆς Βαράγγικῆς δυναστείας ἡγεμόνος. Ἀπ' αὐτοῦ δ' ἤρξατο ἡ ἔτι καὶ νῦν βασιλεύουσα δυναστεία τῶν Ῥωμανῶν, ἐκ κινδυσταίας καὶ αὐτῆ ἀπὸ τοῦ Ῥουρίκου τὸ γένος ἔλκουσα.

Κατὰ τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, τὸ διὰ τῶν Βαράγγων Νορμανδῶν καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ εἰσαχθέν, ἡ μὲν ἐπικυριαρχία τῆς χώρας ἔμεινε τῷ Ῥουρίκῳ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, ἄρχοντες δὲ ὑποκυρίαρχοι ἐγένοντο οἱ συνοδευσάντες αὐτὸν ὁμογενεῖς του, πρὸς οὓς καὶ διενεμήθη ἡ διὰ κλήσεως κατακτηθεῖσα τῶν Σλάβων χώρα. Ἀλλὰ δύο ἐκ τῶν συνεταίρων τοῦ Ῥουρίκου, ὁ Ἀσκόλδος καὶ ὁ Δῆρος, ἀπαρσεσκόμενοι εἰς τὴν δουλείαν αὐτοῖς μερίδα, ἐτράπησαν πρὸς μεσημβρίαν, καὶ τὴν Κιέβην κυριεύσαντες ἐγκατεστάθησαν ἐν αὐτῇ ἡγεμόνες, ἐνισχυθέντες δὲ ἐξστράτευσαν κατὰ τοῦ Βυζαντίου, ὅπερ καὶ διὰ θαλάσσης ἐπολιόρκησαν ἐπὶ τοῦ αυτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Γ', ἀλλ' ἠττηθέντες οἱ Βαράγγοι ἐπανῆλθον οἴκοι φιατισθέντες ὑπὸ τῆς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ θρησκείας, ὡς τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν Ἀρνόλδου καὶ Δῆρου καὶ μεγάλου πλήθους τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν δεχθέντων τὸ θεῖον βάπτισμα ἐν ἔτει 864.

Τῆς δ' ἀπὸ Ῥουρίκου γενεᾶς πρώτη μετὰ ἕνα καὶ ἐπέκεινα αἰῶνα τὸ θεῖον βάπτισμα ἐδέξατο ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῦ Πατριάρχου, ἀναδεχόμενου αὐτὴν τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἡ τοῦ Ἡγόρου σύζυγος, ὡραία τε καὶ σοφὴ ἄμα (ὡς καλεῖ αὐτὴν ὁ ἀρχαιότατος τῶν Ῥώσων χρονολόγος Νέστωρ ὁ μοναχός), Ὅλγα ἡ τοῦ μεγάλου Βλαδιμίρου μάμμη.

Ἀλλ' ἂν ὀλόκληρος αἰὼν παρήλθε μετὰ τῆς βαπτίσεως τῶν ἡγεμόνων Ἀρνόλδου καὶ Δῆρου καὶ τῆς ἡγεμονίδος Ὅλγας, οἱ λαοὶ ὁμοῦ καὶ ἐν τῷ διὰ μισθὸν χρόνῳ καταχρούμενοι ἠσπάζοντο τὸν χριστιανισμόν, ὥστε ἡ τοῦ μεγάλου Βλαδιμίρου πρὸς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν μετὰστασις κατὰ τὸ 988 ἔτος, ἦν μᾶλλον τὸ συμπλήρωμα τοῦ τετελεσμένου ἢ δὲ ἐν ταῖς συνειδήσεσι τῶν Ῥώσων ἔργου, ἢ τὸ παράδειγμα τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὸν λαόν.

Ἡ θεία τῶν ὀρθοδόξων θρησκεία, ἡ τὴν Ῥωσσίαν πολιτίσασα καὶ ἐξημερώσασα, παρηγόρησε τοὺς Ῥώσους δουλωθέντας ἐπὶ 222 ἔτη ὑπὸ τῶν Τατάρων, ἐνίσχυσεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἐλπίδος καὶ ἀπληθεύσεως

διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, κραταιότερους μετὰ τὴν καλιγενεσίαν αὐτοὺς ἀναδείξασα ἡ δὲ πρὸ τῆς δουλείας τῶν ἦσαν. Ἡ γραφὴς τοῦ συγγραφέως ἡμῶν ζωηρῶς ἐν σελ. 84 ἱστορεῖ τὰς ἐνσκηψάσας τοῖς Ῥώσσοις τότε δυστυχίας, ἐν δὲ σελ. 86 λίαν ἐπιτυχῶς παραλληλίζει τὴν τῶν Ῥώσων πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς τοῦ Τσιγγισχάνου ἀπογόνους δουλείαν, καὶ εὐρίσκει ὅτι τὰ αὐτὰ αἴτια παρήγαγον ταῦτά καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα ὀρθόδοξα γένη ἀποτελέσματα· ἦσαν δὲ ταῦτα αἱ σχέσεις τοῦ κατακτητοῦ φύλου πρὸς τοὺς δουλωθέντας, αἵτινες χαλαραὶ πάντοτε ὡς ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τῶν μὲν καὶ τῆς ταπεινώσεως τῶν δὲ, ἐκράτουν αὐτοὺς διεσπώτας ἀπ' ἀλλήλων, ἄλλως τε καὶ τὸ διάφορον τοῦ θρησκευματος τὴν διάστασιν ταύτην ἰσχυροποιεῖ.

Καὶ ὄντως εἶναι ἀρχὴ τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ὅτι ἂν ὁ κατακτητὴς δὲν ἐπιβάλη εἰς τὸν κατακτηθέντα τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσάν του, ἀδύνατον θέλει τῷ ἀποθῆ νὰ ἰδιοποιηθῆ καὶ συγχωνεύσῃ ἐν ἑαυτῷ τὸν κατακτηθέντα· οὐδ' ἀρκεῖ μόνον ἡ τῆς γλώσσης κοινότης, καθόσον διαφερούσης τῆς θρησκείας, διατηρεῖται καὶ ἡ διάστασις μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν δουλωθέντων, ταχέως δ' ἡ ἀργὰ ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπλασθῆ τὸ δουλωθὲν ἔθνος. Ὅσα τῶν κατακτητῶν φύλα παραμελοῦσι τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἂς μὴ ἐλπίσωσι ποτε βεβαίαν καὶ μόνιμον τὴν κατάκτησιν. Ἐκαστος δύναται ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ βεβαιωθῆ ὅτι ἀλήθειαν λέγομεν χρώμενος τῆς παγκοσμίου ἱστορίας πρὸς ἑάσανον τῆς ἀρχῆς ἣν ἐκφέρομεν.

Ἄλλ' ὡς τοῦ συγγραφέως, οὐ τὸ πόνημα ἀναλύομεν, σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ ἐκθεσις τῆς πολιτικῆς τῶν Ῥώσων ἱστορίας, οὕτως οὐδ' ἡμεῖς περὶ αὐτὴν θέλομεν ἐνδιατρίψαι, μάλιστα δὲ νῦν ὅτε ἡ τοῦ κορυφαίου τῶν Ῥώσων ἱστορικῶν Καραμσίνου πολύτομος ἱστορία ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφέρεται γλώσσῃ παρὰ τοῦ φιλοπόνου ἡμῶν φίλου Κ. Κροκιδᾶ. Μεταβαίνομεν λοιπὸν εἰς τὸν ἐν ἐτάξασεν δεῦτερον ἡμῶν τῆς παρούσης μελέτης παράγραφον.

Ν. Ι. ΣΑΡΗΠΟΛΟΣ.

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—ooo—

Λογόγριφοι (*).

1.

Πέντε εἶναι τὰ στοιχεῖα

Πῶχαι ἀνάγκη, πῶχαι χρεια

(*) Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ αἰοῦμου Βηλικῆ· ἐκινεποιήσας δὲ ἡμῖν ταῦτα, ὡς καὶ τινὰ ἄλλα πρὸς ἐξῆς ἐκδοθήσεμενα, ὁ ἐν Κερκύρᾳ Κ. Ν. Κονιμένος.

Τ' ὄνομά μου νὰ γραφῆ
Καὶ ὡς πρέπει νὰ δευχτῆ
Κ' εἶμαι λόγος ποῦ δὲν μπαίρω
Παρὰ σ' ὅσα παρτυχαίρω
Ἐλτε σπάνια ἢ κοινὰ
Ποῦναι σὰν κ' ἐμὲ μοιᾶ. (Ε r r i á.)
Κι' ἂν τὰ δύο μου πρώτα ἀφήσω,
Ξίρεις τί θὰ καταρτίσω
Μὲ τὰ τρία μ' ὑστερά ;
Εἶδος ἀπ' τὰ πλιὸ κοινὰ·
Ζωρταρὸ ποῦ νὰ κινεῖται,
Νὰ μιλή, νὰ συλλογέται,
Θηλυκὸ σωστὸ κορμί,
Καὶ σὲ ὄλην τὴν ἀκμή. (N i á.)
Ἀπ' αὐτὰ τὰ ἴδια τρία
Θὰ γενεῖ μιὰ ἀπορία
Ἄρ τῆς μέσης τὸ ψῆφι
Μεταφέρῃς στὴν κορφή
Ἄσα ζιοῦν ἢ ποῦ φυτρώουρ
Μὴ θαρρῆς πῶς μεγαλόνουρ
Ἄρ δὲν κάμω συνδρομὴ
Μὲ τὸ ἴδιο μου κορμί. (I r a.)
Ἀπὸ γάλια· ἔχω κι' ἄλλο
Θιαμμαστότερο, ἂν δὲ σγάλλω,
Ἄπ' τὸ σῶμα νὰ γδυθῶ·
Κ' ἔρας λόγος θὰ βρεθῶ.
Κ' ἔρας λόγος ποῦ σ' ἀρέγει
Τί ὅτι πῆς, εὐθὺς τὸ στρέγει·
Βάλ' τὸ πρῶτο μ' πατιρό·
Πες, τί θέλεις ; Συμφωνῶ. (N a i.)
Πάρε τώρα τ' ἀσημῆνα
Καὶ μαζί τους ἄλλο ἔρα,
Ἄπ' τὰ πέντε τὸ στερνὸ,
Γιὰ νὰ ἴδῃς τί θὰ γενῶ.
Ἄπορία τὸ δικό μου !
Εἶμαι ὄρτας μοναχό μου
Μ' ἄλλο σὰν ἀρταμωθῶ,
Παρευθὺς θελᾶ χαθῶ. (E r a.)
Ἄκουσε κι' αὐτὸ ἀκόμα,
Καὶ πλιὸ δὲν ἀροίγω στόμα·
Ἄπ' τὰ πέντε μου ψῆφια,
Βάλε τρία συντροφιὰ.
Τὸ τί χάρι, τί γλυκάδα !
Τί φωνὴ μὲ ροστιμάδα !
Ἄψυχο εἶμαι κι' ἀρτηχῶ
Καὶ μιμοῦμαι τὴν Ἠχώ. (N á i.)

—ooo—

2.

Τὸ πρῶτο μου δὲν δέχεται ἀρχὴν καιροῦ καὶ τέλος.
 Στὸ δεύτερό μου γιόβεται κί ὀρίζει κάθε μέλος.
 Ἦ ἀκέραιο μ' εἶναι ὄμοια ὅπου καθέννας στρέγει.
 Νὰν τὸ χαρῆ στὸ δεύτερο ὅσο τὸ πρῶτο λέγει.

(Παυτα—ζῆς.)

—οοο—

3.

Σὲ κάθε λόγο
 Σὲ πᾶσαν πράξι
 Τὸ πρῶτο μ' ἔχει
 Εὐθὺς τὴν τάξι
 Τὸ δεύτερό μου
 Θεὸς τιμήθη
 Ὅπου καθέννας
 Τὸν ἐροθήθη
 Ἦ ἀκέραιο θέλεις ;
 Μὴν κάνεις χροτό
 Ὅ ἴδιος εἶσαι
 Σὰν μπῆς στὸ πρῶτο.

('Υποθεσι—ἀφης.)

—οοο—

4.

Ἄκουμπῶ σὲ πέντε μέρη
 Καὶ μ' ἐκείνα μὲ προσφέρει
 Ὅποιος τάχατε μὲ φέρει.
 Κί ἂν τὰ τρία μόνον φέρη
 Τὰ ὑστερικά μου μέρη,
 Μὲ θεωρεῖ δὲν μὲ προσφέρει.

(Στ—όμα.)

—οοο—

5.

Τὸ πρῶτο μου προστάζει,
 Τὸ δεύτερο μετράει
 Ἦ ἀκέραιο μου κοιτάζει
 Καθέννας κί ἀποράει
 Στὸ ἄμετρό του πλήθος
 Καὶ στὸ λαμπρό του ἦθος.

('Ασ—τρία.)

—οοο—

Δημοσιεύοντες τὰ ἀνωτέρω ποιήματα τοῦ Βιλαρᾶ,
 κοινοποιούμεν καὶ εὐφυστάτον τι δημοτικὸν αἰ-
 νιγμα, τὴν λύσιν οὐτινος ἀφιερούμεν εἰς τοὺς ἀνα-
 γινώστας τῆς Παρθώρας.

Ποῦ εἶν' ἐκεῖνο τὸ πουλί ὅπου γεννᾷ ὄχ τὴ μύτι,
 Πῶ χει φτερά καὶ δὲν πετᾷ, καὶ ὀπῶ χει μαῦρο σπῆτι;
 Τρεῖς τὸ κρατοῦν ὄντας γεννᾷ, μὰ ἀλήθεια πρῶ-
 (τα πίνει,
 Καὶ τὰ πουλάκια ὅπου γεννᾷ, ὀπίσω του τ' ἀφίνει.
 Καὶ τὰ πουλάκια ὅπου γεννᾷ, ἀνθρώπινα μιλοῦνε,
 Ἄλλοι τ' ἀκοῦν ὄντας μιλοῦν, ἄλλοι δὲν τ' ἀγρο-
 (κοῦνε.

ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΥ ΚΛΕΠΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΟΥ

εἰς ἑλληνικοὺς στίχους παράφρασις ὑπὸ
 τοῦ γέροντος Ματθαίου.

('Ἴδε φυλλάδ. 191, σελ. 539.)

—οοο—

Τραγῳδίου.

Τοῦ τίνος μάννα φλίθεται, τοῦ τίνος μάννα κλαίει ;
 Ἦ Ἀνδρούτζου μάννα φλίθεται, Ἦ Ἀνδρούτζου μάννα κλαίει,
 ὅσᾶν ἢ περδίκια φλίθεται, ὅσᾶν τὸ παππὶ κοδῖεται,
 ὅσᾶν τῆς κουρούνης τὰ φτερά βάρει τῆφ φορεσιᾶτος
 μὲ τὰ βουνᾶν ἐμάλοιν καὶ μὲ τὰ κορφοβουίικ,
 ἔσαις βουνά τοῦ Λιάσκοβου, καὶ ἀπδόνια ἴπὸ τὰ δένδρα,
 νὰ πῆτε τὴν Ἀνδρούτζαινα τὴμ μικροχαϊδεμμένη,
 τὴμ Πασχαλιᾶν μὴ στολισθῆ, Ἦ τὴν ἐκκλιπτα μὴ πάγη
 τ' Ἀνδρούτζος ἐσφαλίσθηκε μέσα Ἦ τὸ μαναστήρι
 πέφτουν τρυφάνια ὅσᾶ βροχὴ ρολίβια ὅσᾶ χαλάξι.

Παράφρασις ἑλληνική.

Τίς ποικ' οἰμωγὰ ποιτῶν ἀν' ἄγκρα ὄρειος
 ἀχὼ δ' ἀντεβόασαν ἄχη, ὡς δάκρυα εἶσαι ;
 ὄρνιθων οὐχ ἀδὴ μέλισσα, οὐ δένδρα θάλλει,
 ἀλλ' ἐμαράνθη ὡς θερμᾷ ἀνέμοιο αὐτᾷ,
 ταὶ δ' ὀλοφυσθὸν ἐπὶ τρύζουσ' εἶναι σκυθρωποί
 Ἀνδρεῖα μᾶτηρ γοᾶει, τῆνα γόνος ἦκε,
 εἶμα οἱ ἄμφι μελάντερον, ἦντε κώρακος εἶδος,
 ὄξεια κωκίει δὲ ἂν ὄρεα, ἦντε πέρδιξ
 πλαζόμενον ζατῶν μικρὸν τέκος, αἰποθι εὖροι.
 Τοῖα φέβη δ' εἰκοισα ποτ' ὄρεα γῆρον ἀφῆκεν,
 ὄρεα ὑψικύρμαθα, δρυμῶνες, ἰδ' ἄγκρα πάντα,
 καὶ ποταμοὶ τοὶ ἦκα ἐλισσόμενοι χεῖρ' ὕδαρ,
 Ὀρνιθες ὄδᾶν ταὶ χεῖτε νόμος ἀνά δρυμῶς
 τέρψιν ὄδῖτᾶν καὶ τὸδ' ἔμοι κρηνηνατ' εἰλδωρ.
 Κουριδίᾳ ἀλόχῳ ἀγγεῖλατε Ἀνδρεῖασ
 μὴ χροᾶ λούσσαοθαι, μὴδ' εἶματα λευκά ἴσαοθαι
 μὴδὲ χορὸν χαριέντα μεταλθεῖν ἄλικος ἄβας,
 ἀλλ' αἶ' ἀνά νόκτα καὶ ἀδὴ χεῖρας ἀναχθῆν,
 αἰκως Ἀνδρεῖαν τι σαώτερον ἄμμι παράσοι
 ἐκπέμπων Θεὸς ἴρι, ἢ αἰνὰ οἱ ἀλγε' ἐφῆπται,
 Τοῖον ἄρειος νέφος ἄμφι ἔβᾶ που λαβῶν ἐνὶ ἀντηρ.

—ο—